

МАЪРИФАТ

Ma'rifat

ХАЛК ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ

1931 йилдан чиқа бошлаган 2002 йил 26 октябрь, шанба

Баҳоси сотувда эркин нархда

№ 85 (7488)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ ЎЗБЕКИСТОН БОЛАЛАР СПОРТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЖАМГАРМАСИНИ ТУЗИШ ТҮГРИСИДА

Мамлакатда амалга оширилаётган кадрлар тайёрлаш давлат дастурига мувофиқ ҳамда ўсиб келаётган ёш авлоднинг жисмоний ва маънавий саломатлигини шакллантиришнинг, соғлом турмуш тарзига интилиш ва спортга меҳр-муҳаббатни сингдиришнинг фоят муҳим шарти сифатида болалар оммавий спортини ривожлантиришни таъминлаш максадида:

1. Ёшларнинг «Камолот» ижтимоий ҳаракати, «Соғлом авлод учун» халқаро жамғармаси, ноҳукумат жамоат ташқилотлари, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги, Соғлини сақлаш вазирлиги, Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитасининг Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармасини тузиш түгрисидаги таклифлари қабул килинсин.

Белгилаб қўйилсанки, Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси барча, шу жумладан хорижий ташқилотлар, уюшмалар, компания ва фирмаларнинг, юридик ҳамда жисмоний шахсларнинг иштирок этишлари учун очиқ бўлган халқаро ноҳукумат жамоат ташкилоти хисобланади.

2. Куйидагилар Жамғарманинг асосий вазифалари этиб белгилансин:

болалар жисмоний тарбия ва спортини ривожлантириш борасида давлат сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга оширишга, болалар спортини аниқ максад кўйлида ва барқарор авж олдиришга кўмаклашиш;

болалардаги спортта меҳр уйғотиш, ўсиб келаётган ёш авлод онгига спорт билан шуғулланиш, соғлом турмуш тарзига амал қилиш, маънавий ва жисмоний камолга интилиш, уларни салбий таъсирдан химоя қилиш ҳамда зарарли одатлардан халос этиш, болаларни барқарор феъл-атворли, Ватанига меҳр-муҳаббат ва ўз мамлакати учун гурурифтихор руҳида тарбиялаш борасидаги чора-тадбирлар комплексини амалга ошириш;

бираини навбатда қишлоқ жойларда болалар жисмоний тарбия ва спортининг моддий базасини шакллантириш, аҳоли манзилгоҳларида замонавий болалар спорт комплекслари тармоғини барпо этиш, уларни замонавий спорт усунашлари ҳамда анжомлари билан жиҳозлаш, улардан самараҳи фойдаланишини таъминлашга кўмаклашиш бўйича зарур молиявий ва моддий маблағларни жамлаш;

болаларнинг жисмоний ва руҳий жиҳатдан уйғун камол топишини таъминлашни назарда тутган ҳолда тибиёт мусассасалари ва ташқилотлари билан ўзаро яқин ҳамкорликни таъминлаш;

худуд аҳолисининг зичлигини, спорт машғулотига жалб этиладиган болалар сони, жинси ва ёшини эътиборга оладиган болалар спорт майдончалари ва комплексларининг илмий асосланган на-мунавий лойиҳаларини ишлаб чиқиша кўмаклашиш;

болаларни жисмоний ва маънавий тарбиялашнинг замонавий шакл ва услубларини, жинси ва ёшига қараб болалар-

га спорт кўнижмаларини сингдиришнинг, спорт соҳасида иқтидорли болаларни ихтисослаштирилган спорт мактаблари ва марказларида машғулотларга танлаб олишнинг илмий асосланган тизимларини ишлаб чиқиши ташкил этиш ҳамда уларни татбиқ қилишга кўмаклашиш;

болаларни жисмоний тарбиялашнинг илмий асосланган замонавий тизимлари, шакл ва услубларини жорий этиш, болалар спорти бўйича устозлар ва педагог кадрларни мамлакатнинг етакчи илмий ҳамда таълим марказларида ва чет элларда тайёрлаш, қайта тайёрлаш ҳамда уларнинг малакасини ошириш борасида республика Миллий олимпия қўмитаси, спорт федерациялари, клуб ва ташкилотлари билан ўзаро фаол ҳамкорлик қилиш;

болалар оммавий спортини ривожлантириш, истиқомат жойларида техникавий жиҳозланган, замонавий болалар спорт комплексларини барпо этиш аҳамиятини кенг тарғиб қилишни ташкил этиш ва амалга ошириш, ушбу вазифаларни рўёбга чиқаришга жамоатчиликни, фуқароларнинг ўзини ўзи башқариш органларини, кичик ва ўрта бизнес, хусусий тадбиркорлик вакилларини, корхона ва ташкилотларни, шу жумладан халқаро ташкилотларни фаол жалб этиш;

мамлакатимиз ҳамда чет эл инвестицияларини, ҳомийлик маблағлари ва грантларни болалар-ўсмирлар жисмоний тарбия ва спорти соҳасига кенг кўламда жалб этиш борасидаги ишларни ташкил қилиш.

3. Қорақалпогистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳрида, мамлакат шаҳар ва туманларида Жамғарма бўйимларини очиш максадга мувофиқ деб топилсин.

4. Куйидагилар Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси маблағларининг асосий манбалари этиб белгилансин:

давлат бюджети (республика ва маҳаллий бюджетлар) маблағлари;

Жамғарма муассисларининг пул бадаллари;

Миллий олимпия қўмитаси, спорт федерациялари, ташкилот ва клубларининг пул маблағлари;

хорижий мамлакатлар, халқаро ташкилотлар ҳамда молиявий институтларнинг грантлари ва улар томонидан бериладиган бегарас ёрдам;

хўжалик юритувчи субъектлар, кичик ва ўрта бизнес, хусусий тадбиркорлар, Ўзбекистон Республикасининг резидентлари ҳам, норезидентлари ҳам бўлмиш юридик ва жисмоний шахсларнинг бюджетдан ташқари жамғармаларга ажратмалари ва ҳомийлик маблағлари;

Жамғарма фаолиятидан, шунингдек, Жамғарма олдига қўйилган вазифаларни ҳал этиш максадида у таъсис қилган корхона ва ташкилотларнинг фаолиятидан олинадиган даромадлар;

қонунчиликда тақиқланмаган бошқа тушумлар.

5. Белгилансинки, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси:

ташқи иқтиносидан спортини ривожлантириш жамғармаси:

унинг низомидаги мақсад ва вазифаларга қатъян мувофиқ бўлган асосий фаолият турлари бўйича барча турдаги солиқларни, божхона тўловлари божхонада расмийлаштириш учун тўланадиган йигимлар бундан мустасно, ҳамда давлат бюджетига ўтказиладиган бошқа мажбурий тўлов ва йигимларни тўлашдан озод қилинади. Мулкчилик шаклидан қатъи назар юридик шахсларнинг, шунингдек, жисмоний шахсларнинг таъсис бадаллари ёки ҳомийлик ёрдами тарзидан Жамғармага ўтказиладиган маблағлари солиқка тортиш базасидан чиқарилади.

Жамғарманинг тижорат ва савдо-восита чиликни фаолияти билан шуғулланиши истисно этилади.

6. Вазирликлар, идоралар, корпорациялар, компаниялар, уюшмалар ҳамда бошқа хўжалик бирлашмалари, Қорақалпогистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоят, шаҳар ва туман ҳокимларни Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси фаолиятига кенг миқёсда кўмаклашиб, ҳар томонлама ёрдам берсинлар.

7. «Соғлом авлод учун» ордени билан тақдирлашга ҳамда «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган спорт устози», «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси» фахрий унвонлари беришга номзодларни тақдим этиш чоғида Жамғарма Васийлик кенгашининг фикри ҳал қилувчи деб ҳисобланисин.

8. Ўзбекистон матбуот ва аҳборот агентлиги, Ўзбекистон Телерадиокомпанияси, Ўзбекистон Миллий аҳборот агентлиги, бошқа оммавий аҳборот воитлари Жамғарма фаолиятини кенг кўламда ёритиб, мамлакатда болалар-ўсмирлар оммавий спортини ривожлантириш ишидаги ижобий тажрибани тарғиб қўлсинлар, шунингдек, Жамғарманинг фаол ҳомийлари аҳборот жиҳатдан кўллаб-куватланишини, шу жумладан реклама қилинишини таъминласинлар.

9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамаси иккى ҳафта муддатда Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси фаолиятини ташкил этиш түгрисида қарор қабул килсин.

И.КАРИМОВ
Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Тошкент шаҳри,
2002 йил 24 октябрь

Ўзбекистон Республикаси
Ташқи ишлар
вазирлигининг Москвада
содир этилган
террорчилик ҳаракати
муносабати билан
баёноти

Москвада содир этилган террорчилик ҳаракати натижасида тинч аҳоли орасидан бир неча юз нафар киши гаровда ушлаб турдигани түгрисидаги хабар Ўзбекистонда чукур ташвиш ва хавотир билан қабул қилинди.

Ўзбекистон фуқаролар ҳаёти ва хавфсизлиги билан боғлиқ бўлган ҳар қандай террорчилик ҳаракатини кескин қоралайди. Террорчилик амаллари ва қўрқитиш йўли билан муайян мақсадларга эришиш ёки вужудга келган муаммоларни ҳал этишга қаратилган уринишлар мутлақо номақбулдир.

Ўзбекистон вужудга келган танглик соғлом фикр асносида бартараф этилиши ва гаровда сақланадаётган инсонлар ҳаёти сақлаб қолинишига умид билдиради.

Москвадаги рўй берадиган воқеалар нафақат МДҲ мамлакатларидаги, Россиядаги, балки бутун дунёдаги одамларни ташвишга солмоқда. Москва марказидаги Маданият уйида бир гурӯҳ террорчилар юзлаб бегуноҳ одамларни гаровда ушлаб турибди. Москвадаги воқеалар — халқаро террорчилик фаоллашганинг янга бир кўринишидир. Бугунги кунда дунёнинг турли бурчакларида амалга оширилаётган портлашлар, одамларни гаровга олишлар, қотилликлар шундан далолат бермоқда.

Улар қўпорувчи, экстремистик кучларнинг одамлар орасидаги қўркув ва вахимани кучайтириш, муайян мамлакатлар ва бутун минтақаларда ижтимоий-сийёсий вазиятни издан чиқариши, узоқни кўзлаган жинонӣ режаларига эришиш ва бу йўлда тинч аҳоли орасидаги ҳар қандай қурбонлардан қайтаслиларни уринишлари билан узвий боғлиқ.

24 октябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурида йиғилиш бўлиб ўтди. Унга барча ҳарбийлашган тузилмалар, шунингдек, аҳоли тинчлиги, осоишталиги ва хавфсизлиги учун бевосита масъул вазирликлар ва идоралар раҳбарлари таклиф этилди. Йиғилишда мамлакатимизда жамоат хавфзизлигини таъминлаш масалалари бўйича қилинган ҳукумат ҳужжатлари ва Президент қарорларининг ижроси билан боғлиқ масалалар мухкама этилди.

(Давоми 2-бетда)

ДАРСЛИК
ЯРАТИШДА ЯНГИ
ОДИМЛАР

2-бет

“ЎҚИГАНЛАР
НИМАГА
ЭРИШАДИЛAR?”

3-бет

ТАСВИРДАГИ
МЎЖИЗА

5-бет

ТАРБИЯНИНГ РУҲИЙ
ТАСИРИГА
ЧИЗГИЛАР

7-бет

КИТОБ
МАРАФОНИ

8-бет

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг Москвада содир этилган террорчилик ҳаракати муносабати билин баёноти

(Давоми. Боши 1-бетда)

Ийилишда барқарор вазият ва одамлар тинчлигини бузишга олиб келиши мумкин бўлган ҳолатларни бартараф этиш ва олдини олиш бўйича кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирларни кўриш зарурлиги таъкидланди.

Мамлакатимизда террорчилик ҳаракатларига йўл қўймаслик мақсадида хукуқ-тартибот идоралари ва ҳарбийлашган тузилмаларнинг профилактика ишларини кучайтириши лозим бўлган аниқ участкалари белгиланди.

(ЎЗА).

АЛОҲИДА-АЛОҲИДА ЭМАС, БАҲАМЖИҲАТЛИКДА КУРАШМОҚ КЕРАК

Ўзбекистон халқи терроризмнинг нималигини англаб етган халқ. Негаки, 16 февраль воқеалари, Сурхондарё ва Тошкент вилоятida рўй берган террор хуружлари унинг манфур юзини, хиссона мақсадларини очиб ташлади.

Юртбошимиз нуғузли минбарларда туриб, дунёга қаратса ушбу бало-қазонинг нафақат юртимиз, балки барча тинчликпарвар, тараққийларвар мамлакатлар учун ҳам оғат келтиришини қайта-қайта тақорорлаб келмоқда. Россия пойтахтида юз берган яна бир манфур хуруж терроризмнинг нақадар хавфли эканлигини, унга қарши алоҳида-алоҳида эмас, бутун дунё аҳли баҳамжиҳатлика, мурасасиз курашиши кераклигини кўрсатди.

Озод ва обод Ватанда яшашиб, тинч ва фаровон умр кечириш ҳар бир инсоннинг орзуви. Тенглар ичра тенг, ҳеч кимдан кам бўлмайдиган жамият куриш ниятида яшаётган, меҳнат ва ижод қиласётган, яратувчилик foяси билан нафас олаётган ўзбекистонликлар ва айниқса, биз — ўқитувчилар фарзандларимиз онгига терроризм, экстремизм нима эканлигини, унга қарши курашиш зарурлигини, ҳушёрлик доимий йўлдошимиз бўлиши кераклигини мактаб партасида ёқ сингдирив боришимиз лозим. Юксак маънавиятли ва маърифатли, имони бут, эътиқодли шахслар терроризмдан нафратланиши, ёшлиқданоқ эътиқодли шахс бўлиб етишишига интилиш кераклигини ўқтиришимиз зарур.

Тилла НОРМУРОДОВ,
Кумкўргон туманинага 18-иҳтинослашган
мактаб-интернат директори

Munosabat

Ўтган йилнинг сентябрь ойида Америка Кўшма Штатларида юз берган террорчилик хуружи бутун дунё ҳалқини унинг даҳшатли фожеаларидан огоҳ, этган эди. Энг аянчлиси шундаки, бугунги кунда ҳалқаро террорчилик марказий тузилмаларини йўқ қилишга қарши жиддий жазо чора-тадбирлари кўриши реожалаштирилмоқда.

Турли давлатларда содир этилаётган кўнгилсиз ҳодисалар ҳар бир юртдошимиз учун сабоқ вазифасини ўташи лозим. Шундай воқеалар мамлакатимизда тақорорланмаслиги учун ҳар биримиздан янада ҳушёрлик, огоҳлик талаб этилади. Ўқув юртимизда, маҳалламизда, кўчак-кўйда содир бўлаётган ҳар бир ҳодисага беътибор бўлмаслигимиз лозим. Республикаимиз Ташқи ишлар вазирлигининг Москвада содир этилган террорчилик ҳаракати муносабати билан берган баёнотида яна бир бор таъкидланган “Ўз уйингни ўзинг асра!” деган даъват бутунги кунда ҳар биримизнинг ҳаётий шиоримизга айланиши керак.

Нодир ХОТАМОВ,
Тошкент давлат юридик
инstituti I курс толиби

Дарслик — ўкувчини фан оламининг каашф этилмаган мансиллари томон бошловчи ҳамроҳ. Унинг чин дўстига айланган ўкувчи ана шу сирли дунёда учрайдиган турли тусикларни енгил ўтиши, шубҳасиз. Дўстинг, мешақатли йўлдoshiнг қанчалик сенга содик бўлса, мушкулинг осон ҳал бўлгани каби ўкувчи қўлидаги дарсликнинг қанчалик мукаммал бўлиши ундан ўкувчининг фан сир-синоатларини ўрганиши шу қадар енгил кечади. Шу маънода оладиган бўлсак, бугунги кунда республика Ҳалқ таълими вазирлиги томонидан дарсликларнинг янги авлодиди яратишга қаратилган саъй-ҳаракатлар бежиз эмас. Бу борада чет эллик мутахассисларнинг жалб этилиши, ҳалқаро ҳамкорлик алоқаларининг йўлга кўйилиши эътиборга лойик. Ана шундай ҳамкорлик ало-

Ma'rifat**Xalqaro hamkorlik**

ДАРСЛИК ЯРАТИШДА ЯНГИ ОДИМЛАР

каларининг самараси ўларок, юртимиздаги Франция элчинонаси нинг “Тил ва таълим ҳамкорлиги” бўлими билан олиб борилган изланишлар натижасида жорий ўкув йилида умумий ўрта таълим мактабларининг 5, 6, 7-синф ўкувчилари учун француз тили дарсликлари нашрдан чиқди.

Республика Ҳалқ таълими вазирлигига дарсликларнинг чоп этилиши муносабати билан Франция Республикасининг Фавқулодда ва Мухтор элчиси Жак Андре Кости Республика ҳалқ таълими вазири Р.Жўраев иштирокида тақдимот маросими бўлиб ўтди. Унда Рисбой Жўраев элчи жанобларига янги нашрдан чиқсан француз тили дарсликларини тақдим этар экан, икки давлат ўртасидаги таълим тизими ривожлантириш йўлида олиб борилаётган изланишлар бун-

дан кейин ҳам давом этишига ишонч билдири.

Дарсликлар, — деди Р.Жўраев, — ўкувчи билимининг узлукисиз, муттасил ўсиб боришини таъминлайди. Шундай экан, уларнинг мукаммал бўлиши жуда муҳим. Бугун ҳамкорликда олиб борилган изланишлар боис 5-, 6-, 7-синф ўкувчиларимиз дарсликлар билан таъминланидаги бўлди. Галдаги вазифамиз эса умумий ўрта таълим мактабларининг қолган юкори синф ва академик лицей ҳамда касб-хунар коллежлари ўкувчилари учун ҳам дарсликлар яратишидир. Демак, ҳамкорлигимиз давом этавради.

Ўз ўрнида сўз олган Франция Республикасининг элчиси республикамиз таълим тизимида испоҳтотлар, эришилайдиган ютуқларга тўхталиб, юртимизда дарсликларнинг танлов асосида яратилаётганлигига юкори баҳо берди.

— Юрт таракқиёти, — деди элчи, — дарсликлар мукаммаллигидан бошланади. Зоро, ўкувчи қанчалик теран билим эгалласа, унинг тафаккур дунёси шунча бой бўлади.

Таълим дарсликлардан бошланади. Юртимизда эса бу борада залворли қадамлар ташланмоқда. Эътиборлиси, ўтказилган самимий учрашув чоғида яратилган дарсликлар учун аудио кассеталар тайёрлаш, 8-9-синфлар учун ҳам дарсликлар ва ўқитувчиларимизнинг янги яратилган ўкув кўлланмалари билан ишлашга кўмаклашувчи методик кўлланмалар яратиш, маҳаллий мутахассислар билан илмий-худудий семинарлар ташкил этиш каби бир қатор янги ҳамкорлик режалари белгилаб олини.

Б.ЖОВЛИЕВ,
“Ma'rifat” мухбири
Суратда: тақдимотдан
лавҳа.

ФАРМАЦИЯ ТАЪЛИМИНИНГ ТАРАҚКИЁТ ЙУЛИ

Марказий Осиёда ягона Тошкент фармацевтика институти юбилей муносабати билан ўкув даргоҳида “Фармацияда фан, таълим ва ишлаб чиқариш интеграцияси” мавзусида илмий-амалий анжуман ўтказилди. Таъдирда республикамиз соғлини сақлаш тизими муассасалари, “Ўзфармсаноат” давлат акциядорлик концерни ва унинг тузилмалари, “Дори-дармон” акциядорлик уюшмаси ва унинг бўлимлари вакиллари, шунингдек, маҳаллий ва хорижий олий ўкув юртлари раҳбарлари, профессор-ўқитувчилар жамоаси иштирок этди.

Тошкент фармацевтика институти нафакат Марказий Осиёда ягона институт, балки, бутун Ўрта Осиё минтақасида фармация саноатини ривожлантиришга муҳим хисса кўшайтган муассасалардан бирни саналади, — деди республика соғлини сақлаш вазири, профессор Феруз Назиров. — Сўнгги йилларда фармацевтика таълимини ислоҳ қилиш борасида институтда ижобий ўзгаришларга эришилди. Жўмладан, янги таълим стандартлари ишлаб чиқилди, янги факультетлар ташкил қилинди, замонавий ўкув адабиётлари яратилди, шунингдек, илмий тадқиқот изланишлари амалий тиббийта гамарали татбик килинмоқда. Унафақат янги дори воситаларини яратишига, балки, янги замонавий технологиялар яратиш ва шундай ускуналарда ишлаш қобилиятига эга бўлган мутахассисларни тайёрлаш борасида ҳам катта ишларни алмага оширмоқда. Бир сўз билан айтсанда, фармацевтика институти амалий фармациянинг талаб ва эҳтиёжларига жавоб берувчи кадрларни тай-

Anjuman

ерлаш ва қайта тайёрлаш соҳасида аниқ мақсадга йўналтирилган сиёсатни олиб бормоқда.

— “Ўзфармсаноат” давлат акциядорлик концерни кадрлар бобида ва ўз салоҳиятини юксалтиришада асосан институтга таянади ва ундан кўп нарсаларни кутиди. Концерннинг кун сайнин такомиллашиб бораётгани, ишлаб чиқариш кучларининг сифат жиҳатдан юқсаклишида, аҳолини ҳаёт учун зарур бўлган дори воситалари билан таъминлашада, маҳаллий хом-ашёларни дори ишлаб чиқаришга жалб этишида институт асосини таянч бўлиб хизмат қилимокда. Юбилей йилида институт таркибида “Саноат фармацияси” факультетининг очилиши, “Дори во-ситаларини стандартлаш” илмий маркази ташкил қилингандиги буниг ёрқин мисолиди — дея таъкидлади “Ўзфармсаноат” концерн радио Кобил Шодиев.

Байрам тадбирида иштирок этган кўплаб ташкилот ва муассасалар раҳбарлари институт жамоаси номига илиқ сўзларни айтдилар. Жумладан, Сеченов номидаги Россия тиббиёт академияси вакиллари, Козогистон ва Киргизистон тиббиёт олий ўкув юртлари ректорлари, ҳамда республикамиздаги тиббиёт олий ўкув муассасалари раҳбарлари ҳам институт жамоасини 65 йиллик юбилей билан самимий кутладилар ва ўз эсадлик совғаларини топширдилар.

Маросимнинг байрам кисми якунланган, илмий-амалий конференция ўз ишини давом эттириди.

Мұхаммаджон ИСРОИЛОВ,
“Ma'rifat” мухбири

“БЕШИКДАНОҚ СИНГГАН ЖОНУ ҚУЛОҚҚА”

Tadbir

Пойтахтимиздаги Юсуф Мўминов номидаги 274-мактабда “Бешикданоқ сингган жону қулоққа” номли тадбир бўлиб ўтди. Унда филология фанлари доктори, профессорлар — Собир Мир-

валиев, Равшан Расулов ва ЎзМУ доценти Абдуровиз Рагиевлар иштирок этиб, тил — миллат кўзгуси эканлиги, русча-ўзбекча сўзларни аралаشتариб ишлатмаслик, нутқ маданиятига эътибор валида сўзладилар.

Шунингдек, тадбирда “Она тилим — фахрим менинг” номли мусиқали композиция ҳам кўнгилдагидек ўтди.

Хилола ФАЙЗУЛЛАЕВА,
ЎзДЖТУ талабаси

Ўқув-тарбия ишларининг самарадорлиги, давлат таълим стандартлари талабларининг бажарилиши ўқитувчиларнинг зукколигию мохирона ўқитишига боғлиқ. Муҳими, ўқувчилар қизиқишини орттира билган ўқитувчи ёки жамоагина муваффакиятга эришади. 4-умумий ўрта таълим мактаби директори Муҳаммаджон Аҳмедов билан таълим сифатини ошириш, ўқувчиларда фан кўнималарини шакллантириш борасида сухбатлашиб ўтирас эканмиз, фикримизни хонага кириб келган бир аёл тортид.

Аёл нимадандир безовта эди ва оҳиста стулга ўтириб:

— Чакирирган экансиз? — дейа директорга юзланди.

— Ха, чакирирган эдим, — деди директор. — Учинчи маротаба уйингизга одам юбордим. Яна ўша масала. Ўғлингиз мактабга келиши керак. Қонунни бажаришимиз зарур. Агарда бирон бир ўрта маҳсус таълим муассасасида ўқимаса, унда мактабнинг 10-синфида ўқиши лозим. Ҳозир эса ўқув йилининг 1-чораги ўтиб боряптики, ўғлингиз ҳеч қаерда ўқиётгани ўйк, шундайми?

— Ўғлим Самарқандга кетган, — дейа йиглай бошлади ҳалиги аёл. — Нима қилай, ўқиши хоҳламаяпти. Отасига бир оғиз койиб кўйинг десам, парвойи палак. “Ишласин”, дейди. Икки нафар ўғлимнинг яхши одам бўлишини истайман. Аёл ҳолим билан гапимни ўтказа олмаяпман.

— Нега энди ўз ўғлингизга гапингизни ўтказолмайсиз?! Бу ёғи қизиқ-ку! Ота-оналиларини ўринларингиз қаерда қолди!? Шу гапни ўйлаб айтапсизми?

— Таълим тўғрисида”ги қонун талабини қайта-қайта тушунтириб, ўқтиряпмиз. Мажбурий таълим олиши зарурлигини айтапмиз, — дейди мактаб раҳбари сўзида давом этиб. — Бошқа гапим йўй, ўғлингиз мактабга келиши керак. Акс ҳолда бу масала юзасидан тегишли юқори ташкилотларга мурожаат қилишга мажбурман. Менинг аҳволимни ҳам тушунинг.

Дарвоқе, бугунги кунда республика, вилоят, туман мактабларида 9-синфи таъмомлаган ўқувчиларни 10-синфа тортиси масаласи долзарб муаммо бўлиб қолаяпти. Кейинги вақтларда қандайдир сабаблар билан айрим ўқувчилар мактабга боришидан бўйин товлаётганиллари тез-тез тилга олинадиган бўлиб қолди. Муаммонинг ечимини топиш, олдини олиш борасида мактаб раҳбарлари, ҳалқ таълимни бўлими, методика кабинети, услубчилар, давлат таълим стандартлари мониторинги бўлими (ДТСМБ), “Ташхис маркази” мутасаддилари зарур чора-тадбирларни кўриб боряптилар. Бажарилаётган ишлар самараси етарли натижани бермаётгани кўп сонли маорифчиларни қийиляпти.

Хўш, бу борада маҳалла фуқаролари йиғини, мактаб ота-оналар қўмитаси, ички ишлар бўлими қошидаги вояга етмаганлар билан ишлаш комиссияларининг таъсири қандай бўляяпти? Олиб

борилаётгандирлар хуласаси нимани бермоқда? Саволларга жавоб топиш учун мутасаддиларга мурожаат этдик.

Жўрахон Тожихонов, Паркент тумани ҳалқ таълими бўлими “Ташхис маркази” раҳбари:

— Туман ҳалқ таълими бўлими тасарруфида 43 та умумий ўрта таълим мактаби мавжуд. Шунинг биттаси бошланғич таълим мактаби, 9 таси 9 йиллик мактаб ҳамда 33 таси умумий ўрта таълим мактаблари ҳисобланади. Ўтган 2001 - 2002 ўқув йилида 42 та умумий ўрта таълим

республикамизнинг турли лицеи, коллекларида таҳсил олаёттир. Аммо 10 нафар ўқувчимни ҳамон мактабга жалб этолмаяпман.

— Менинг 9-“В” синфидан 5 нафар ўқувчи 10-синфа келмаяпти, — сухбатга қўшилди Асқар Икромов. — Ота-оналарига бир неча мактаба айтдик. Улар фарзандларимиз ишлайпти, деган баҳонани кўрсатишмокда. Болалари ўрта маълумот олишлари шартлигини қанча тушунтиромайлик, барибир, наф чиқмаяпти. Яна бошқа томони бор. Мактабга келмайтган ўқувчилар айнан

лиф қилдик. Рози бўлди.

Ўғлингиз Беҳзод 10-синфда ўқишига бормайтган экан. Бунинг сабаби нимада? — деб берган саволимизга Ҳолида Эркабоева шундай жавоб берди:

— Мактабдан биронта ўқитувчи “Ўғлингиз ўқишига борсинг”, деб келмаган. Адаси ўғлимнинг хунар эгаллашини истаяпти. Жуда бўш ўқиёдиди. Умрини бекор ўтказмасин, деяпмиз-да. Мактабда иккита 10-синф очиларни, унга болаларни танлаб олармиш, табақалаштириб ўқитилар экан, деган гапларни эшитгандик. Ҳозир пахта

баъзи бир ўқитувчиларнинг ножӯя хатти-ҳаракатлари, дарс ўтиш жараёнлари борасида фикр билдириб (факат ҳеч кимга айтмаслик шарти билан) кўнгиллари тўлмаслигини баён қилишди. Энг ёмони, ўқитувчилар орасида ўқувчини “ажратиш” деган хунук одатлар борлигини қоралашиди.

Албатта, бундай арзимас бўлиб кўринган хатоликлар ёшлар қалбини яраламайди, уларнинг ҳаётга бўлган қизиқишиларини сусайтиромайди, деб ҳеч ким кафолат беролмайди. Буни катталар тушунлари шарт.

Дарвоқе, тумандаги 10-мактабда бугунги кунда 1283 нафар ўғил-қиз таълим-тарбия олмоқда. Уларга 170 нафарга яқин педагог фан сирларини ўргатмоқда. Қалб қўрини мактаб ҳаётига, ўқувчи камолига бахшида қилган устозлар бу ерда анчагина.

Юқоридагидек ҳолатлар биргина тилга олинаётган мактабимизда эмас, балки 4-, 8-, 16-, 19-, 22-умумий ўрта таълим мактабларида ҳам оғир ахволда эканлигидан хабаримиз бор. Мақоламизда уларни танқид қилиш фикридан йироқдамиз. Бу муаммо республикамизнинг бошқа умумтаълим мактабларида ҳам ҳал қилинишини кутмоқда. Таълим-тарбия факат ўқитувчилар зиммасига юк бўлаётганидан таажжуддамиз. Таълим соҳасига алоқадор бўлган ташкилотлар томошабин бўлиб турмасликларини хоҳлардик.

Кузатишларимиздан ойдинлашадики, хурматли ота-оналаримиз ўз фарзандлари тақдирига бефарқ бўлиб қолаётганиллари аянчлидир. “Ўқиб тог ундириб берармидинг” дегувчи ота-оналар калта, саёз фикрлаб қолмаяптилармикан?! Сабаби, улар болаларининг тарбияси, билими, ўй-дардлари билан асло қизиқмай қўйганлар.

Ўзбекистон Республикаси “Таълим тўғрисида”ги қонунинг З0-моддасидаги “Ота-оналар ва қонуний вакиллар олдиригани мажбуриятлар”ни ота-оналаримизга яна бир карра эслатиб ўтмокчи эдик: “Вояга етмаган болаларнинг, ота-оналари ёки қонуний вакиллари боланинг қонуний ҳукуқларини ва манфаатларини ҳимоя қилишлари шарт ҳамда уларнинг тарбияси, мактабгача, умумий ўрта маҳсус, касб-хунар таълимни олишлари учун жавобгардирлар”.

Қонунга риоя этиш, хурмат қилиш, бўйсуниш, барчага баробар. Республика хукумати томонидан ёш авлоднинг эмин-эркин ўсиб-улғайиши, камол топиши борасида тинмай ғамхўрлик кўрсатиб келинмоқда. Шундай экан, қандайдир ўткинчи фикрлар туғайли ёшларимиз онгидаги бўшлиқ ҳосил бўлишига асло йўл қўймаслигимиз даркор. Ўз фарзандларининг иқболи, порлоқ келажаги учун барча бирдек қайғуриши шарт. Умид қиламизки, республикада муаммо бўлиб турган бу масалалар тез фурсатда ўз ечимини топади.

Абдузухур ҚОРАБОЕВ,
Паркент тумани
ХТБ ДТСМБ назоратчisi

“ЎҚИГАНЛАР НИМАГА ЭРИШАЯПТИ?”

Ўқувчиларни 10-синфга тортиси муаммоларини ҳал этишда айрим ота-оналарнинг ушбу нотўғри тушунчаси асосий тўсик бўлмоқда

мактабидан жами 2840 нафар ўқувчи 9-синфи тамомлаб чиқди. Кадрлар тайёрлашмиллий дастурига биноан, ўқувчилар умумий таълим олганларидан сўнг, узлуксиз таълимнинг кейинги тури, яъни ўрта маҳсус, касб-хунар таълим мини олишлари учун шароит ҳали етарли бўлмаганлиги боис (чунки янги тизимга босқичма-босқич ўтилади) 2002-2003 ўқув йилида 2375 нафар ўқувчини 10-синфа тортиси режалаштирилган эди. Мактаб раҳбарларининг 1-5 сентябрь ҳолатига кўра берган маълумотларига қараганда, мактабаримизда 2186 нафар ўқувчи 10-синфда ўқияпти. 259 нафар ўқувчи турли лицеи ва касб-хунар коллежларида таҳсил олаяпти. Бироқ, 206 нафар ўғил-қиз ҳеч қаерда ўқимай юрганлиги маълум бўлди.

206 нафар ўқувчи мактабга бормаяпти. Улардаги мактабга бориши истагининг сўнишига сабаб нима? Уларни 10-синфга тортиси масаласи қандай ҳал этияпти? Савол кетидан саволлар... Масаланинг мөҳиятини топиш учун мактаб, маҳалла, оила “занжири”га мурожаат этамиз.

10-умумий ўрта таълим мактаби тумандаги энг сара ўқув даргоҳларидан ҳисобланади. Замонавий бинода жойлашган мактабга шу худуддаги маҳаллаларининг болалари қатнаб ўқиёдиди. 2001-2002 ўқув йилида бешта 9-синфда 177 нафар ўқувчи мактабни туталаган эди.

Ўтган ўқув йилида 37 нафар ўқувчим тамомлади, — дейди 9-“А” синф раҳбари Кўшоқвой Махкамов. — Бугунги кунда уларнинг 20 нафари 10-синфда ўқишини давом эттияпти. 7 нафари

паст, бўш ўзлаштирувчи ўғил-қизларни ташкил этади. Бола — у қизми, ўғилми, бўш ўқиши мумкин. Бироқ, уларнинг келажакда ўз йўлларини топиб кетишларига мактабда имкон бор-ку. Нахотки, буни ота-оналаримиз тушунишни хоҳлашмаса!? Ажабланарлиси, ўқиши мөйил бўлган болаларига ҳам ота-оналарнинг қаршилик кўрсатаётган ҳоллари учраб турибди.

Ҳақиқатдан ҳам, мактаб маъмурияти ҳар ўқув йили бошланишидан аввал 12 та микроучасткага бириктирилган ўқитувчилар орқали аниқлов ишларини олиб боришиди. Тушунтиришади. Шунга қарамай, ахвол то пахта мавсуми ўтганича ўзгармайди. Учрашув, мулоқотлар жараёнида, амин бўлдикки, кўп муаммолар ота-оналар томонидан юзага чиқаётган экан. Бу йўринда мактаб ота-оналар қўмитасини сизилмайти. Маҳалла фуқаролар йиғининг эса кам. Ички ишлар бўлими вакиллари “таклиф” ёки “ариза”ни кутиб ўтиришибди.

Шахсан бу масала бўйича хабарим йўқ, — дейди “Наврўз” номли 13-маҳалла қўмитаси раиси Ислом Ортиқматов. — Мактаб маъмурияти ўқитувчиларни 10-синфга тортиси масаласида бизга мурожаат қилмаган. Шундай бўлса-да, июль оидан бошлаб тарбиячи-педагогимиз Зокир Икромовга топшириқ берганимиз. Ҳозир у киши шу масаласи билан шуғулланаяпти. Маҳалламизда 522 та хона-дон бўлиб, 3900 нафар аҳоли ўтишибди. Ота-оналар билан ишлашни қатъий тартибига соламиз, деган умиддаман.

И.Ортиқматовга биз билан хонадон соҳиблари хузурига бориб, сухбатлашишни так-

мавсуми бошланган. Баъзи ота-оналар қатори боламишини теримга юборишига имконимиз ўйк.

— Менинг ўғлим пиёз “наём”га кетган, — дейди М.Захбаров. — Ҳозирда ўқувчиларни пахта йигим-теримига олиб кетишган. Ўғлимни эса пахта теримига юборолмайман. Пахта мавсуми тугасин, мактабда ҳам ҳал қилинишини кутмоқда. Таълим-тарбия факат ўқитувчилар зиммасига юк бўлаётганидан таажжуддамиз. Таълим соҳасига алоқадор бўлган ташкилотлар томошабин бўлиб турмасликларини хоҳлардик.

— Биз ўқиган даврда ўқувчи билан ҳеч кимнинг иши бўлмасди, — сухбатга қўшилди Муқаддас Ниёзова. — Қизим Сайёрани Тошкент шаҳридаги тиббиёт техникимiga ўқишига кўймоқчи эдик. Ўқиш учун контракт пулини тўлолмадик. Ҳафсаласи пир бўлган қизим мактабга ҳам бормай қўйди.

— 6 нафар фарзандим бор, — хуноби ошиб тутоқди Ҳикмат Абдуллаев. — Аёлим уй бекаси. Катта фарзандимни ўқитиб, туман меҳнат биржасига қатнаб ҳам ишга жойлаштиромадим. Мактабда ўқиб юрган вақтида бетоб эди. Врачлар кўра-била туриб ВКК маълумтономасини беришмади. Соппа-соғ болаларга эса беришди. Майли, дедим. Юртга хизмат — яхши одат. 43 кун пахта теримига юбордим. Бор-йўғи 450 сўм пул олиди. Суриштирасак, ҳали пардага яна у-буға “ушлаб” қолишибди. Ўқувчидан “йиғ-йиғ”лари жонга тегди-ку. Нибуфар қизимни ўқитишни хоҳлайман. Аммо юқоридаги ҳолатларни ким кўриб, текшириб, чора кўради.

Мактабга ўқишига бормай юрган бир гурух ўқувчиларнинг ўзлари билан юзма-юз сухбат куриб, дардларини эшитди. Улар ёш бўлса-да, ҳозир тил билан иш битира-диган ҳолатлар кўплигини,

Одамзотнинг бошқа мавжудоттардан фарқи шундаки, уйзининг интим хисларини мағфий тутади, бошқалар күзидан яширади. Инсонлар феълидаги уят, шарм-хаे, орномус каби хислатлар унинг ошкор этилишига йўл кўймайди. Шунинг учун ҳар бир одам ҳәтида, айниқса, балогат ёшига етган ўсмирлар учун жинсий ҳәёт ўта сирли бўйиб туялди. Зоро, оиласи муносабатларга Ер юзидағи ҳар бир миллат, ҳар бир ҳалқ ўзига хос услуг билан ўсиб келаётган ёш аводдин тайёрларди. Ўзбек ҳалқи хусусида қаерда ва қачон гап кетмасин, унинг болажонлиги, андишалиги, шарқона одоб соҳиблари эканлиги тилга олинади. Халқимизнинг бундай фазилатлари асрлар давомида шаклланни, урф одатга айланган. Биргина тўй ма-росимларига дикатимизни қаратадиган бўлсан, ўзбек хонадонидаги бирон-бир тўй кенгашисиз, маслаҳатсиз ўтмайди. Ҳатто, келин ва куёв танлашдан бошланадиган одатларимиз ҳам келажақдаги ёш оиласи тинч-тотувигини назарда тутади. Кимнинг фарзанди, ота-онаси қандай одамлар, маҳалла-кўйи обўруси қай даражада, қариндош-урулари қандай кишилар, авлод-аждодларида бирон андухлик аломуллари бўлганими, куёв ёки келин бўлмиснинг ёмон қуликлари, одатлари йўқми; касб-хунари бўлиб, мустақил оиласи тебрятли кетишга курби етадими ва ниҳоят, оиласи муносабатларга тайёрми, каби саволларга ижобий жавоб олингачигина, иккى томон ўз розилигини беради. Ана шундай орзули, муродбахш кунлар истагида ҳар бир ота-она ўғил-қизларига оила сирларини пинхона, гўзал тарзда етказишга ҳаракат қиласи. Лекин беш кўл баравар эмаслигини яхши биламиш.

Жамият ўз аъзоларининг ҳар бирдан фаолликни талаб қилаётган кунда айтиб ўтганимиз, оиласи сухбатлар камайиб бораётгандай гўё. Колаверса, ўшлар ўртасидаги “тезроқ” углайишга сабабчи бўлаётган миллий менталитетимиздан анча олис, турли хил порнографик нашрлар, видеотасвирлар ҳам отабоболаримизнинг мушшарат одоби дея атаглан мактабларининг илдини емираяпти, десак муболага бўлмайди. Ҳеч иккимасдан маънавий тазийклар қаторига киритадиганимиз ушбу жихат бойлик кетидан қуадиганларнинг бозорини ишғол этганлиги барчамизга маълум. Албатта, ушбу “кўча ахбороти” ўхуд “кўча тарбияси” дега аталаётган унсурлар ўсмирларнинг мактаб ва бошқа ўқув юртларидан бўшаган вақтларини самарашиб ўтказди. Натижা эса аён. Ўта жозибадор килиб кўрсатилган ҳаракатларни ҳамма нарсага эътиборли ёшдаги

балолар (!) тақорлашга интилади. Ушбу (!) тақидаимиз бежизга эмас. Чунки ҳали болалик ёшидан нарига ҳатламаганлар аллақачон балогат ёши тушунчаларига эга. Бирор бир масала юзасидан мушоҳада юритилаётганда ёки унга муносабат билдирилаётганда бир томонлама ёндашув холисликнинг йўқолишига сабабчи бўлади. Шунинг учун ҳам дунё тақрибасида синашта бўлган бир усулни келтириб ўтмоқчиман. Американинг айрим штатларида гиёхвандларнинг олдиналини олиши учун фуқароларни чеклаш ёки жазолаш ўргина, танлаш имконияти берилган. Яни, наркомоддалар истеммоли билан шугулланганлар жинойи жавобгарликка тортилмайди. Фақатгина, унинг аянчли “кудрати” тасвирилган турли хил

баҳосланади. Айтадиган бўлсан, EPOS дастури бўйича XTB билан ҳамкорлиқда ўкувчилар учун “Ўсмирлар олами”, ўқитувчи ва ота-оналар учун “Жинсий таълимот ва ёшларнинг репродуктив саломатлиги” мажмуалари тайёрланди. Бунда биз ўз таклифларимиз билан қатнашиб, айрим маълумотларни олиб ташлашиб ёки унинг ўрнини бошқача кераклилари билан тўлдиридик.

— **ХТВ, ССВ ва РТМ ҳамкорлигига юзага келган дастурларнинг ўкувчиларга ўргатилиш жараёни ҳақида нима дейсиз?**

— Хозирда 1–4-синфлар учун мўлжалланган “Саломатлик дарслари” “Одномона” дарслари таркибида, 5, 6, 7, 8-синфлар учун “Соғлом авлод асослари” дастури эса 17 соатлик машгулотлар тарзида, 9-

асослаб ўтказилгандагина, ўсмирикучага интилмайди, яни уйда ота-онасидан истихола қилиб, ўртоклари, дугонлари ёки атрофидаги “ақл ўргатидиганлар”дан эшитган гапларига кўр-кўрона, тушниб-тушунмасдан эргашиб кетмайди. Биз кўплаб социологик тадқиқотлар ўтказганимизда шунга амин бўлдикки, ўсмирларда “яширин” бўлган ҳаётини кизиқиши катта. Ҳатто улар орасида жинсий ҳаётнинг қандайлигини билиш учун оқибатини ўйламасдан, ҳаётда ўз ўйларини ўқотиб кўяётганлар жуда кўплаб топилади.

— **Демак, репродуктив саломатлик сирларини ўсмирларга ўргатишнинг аҳамияти катта экан-да?**

— Албатта, буни ҳар бир ўсмири билиши керак. Бундан анча йиллар олдин жинсий тарбия ҳақида гап очадиган бўлсан, ўкувчилар ер ёқда турсин, ўқитувчиларга хижолатдан ер қизишиарди. Ва кўчиллик оиласи тайёрлаш бўйича килаётган ишларимизга қарши чиқишган эди. Лекин шуни унумаслигимиз керакки, ёшларнинг ёмон йўлларга кириб кетиши, уларнинг “нозик дарслар”дан бехабарлиги, таниш-билишларнинг бу масалага қизиқтиришига ундвалири ва энг асосийси, оқибати қандалар аянчлигини тасавур қила олмаслигидан келиб чиқади. Шу ўринда айтиш керакки, оила манфаатларини ҳимоя қилиш, жамиятимизда аёллар мавқеини ошириш, соглем авлодни тарбиялаш бўйича амалга ошириётган умумдавлат чора-тадбирлари ҳам репродуктив саломатлик сабоқларини маромимага етказиб олиб боришини талаб қилиди. Шундагина ижтимоий демографик вазият янада яхшилишига эришамиз, яни ҷақалоқлар ўлими, аёлларнинг яллиганиш касалликлари камаяди. Афуски, республикамиз минтақалари бўйича аҳолининг репродуктив саломатлик юзасидан кўрсаткичарининг таҳлили қилинаётган ишлар ҳоли етарили эмаслигини кўрсатади. Қоракалпакистон Республикаси, Қашқадарё, Сурхондарё, Самарқанд, Хоразм вилоятлари, Бандиҳон, Бахмал, Чирокчи, Қўшработ туманлари аҳолисининг репродуктив соғлиги кўрсаткичлари анча орқада колган. Бундан келиб чиқиб айтиш мумкини, бу борадаги ишларимизнинг сўстлиги кундаки турмуш тарзимизда ҳар доим ўзининг салбий таъсирини кўрсатиши, табии.

Ушбу сұхбатимиз юқорида келтирган фикрларимизни яна бир бор тасдиқлади, деб ўрайман. Зоро, соҳа мутахассислари яна нималар қилиш кераклигини бошқалардан кўра яхшири билишади.

**Насиба ЭРХОНОВА,
“Ma'rifat” мухбири**

БУНИ, АЛБАТТА, БИЛГИШ КЕРАК

ёхуд ўсмирларда репродуктив саломатлик тушунчаларини шакллантириш ҳай ахволда?

рекламалар мунтазам равишида на-
мойиш қиласиди. Шу йўл билан ахолини ижтимоий тарбиялашга ҳаракат қилишиади. Социологик сўровномалар, жамоатчилик кўрсат-
маларига кўра мазкур тутумнинг аввалидан иккича-марта самара-
ли жиҳатлари кузатилган. Бу – танлаш имконияти, кимнинг иродаси нимага етarkin? Айтмоқчиманки, репродуктив саломатлик хусусида-
ги гапларни “ют бўлади” дега яши-
рек ёхуд “хали ёшик қиласи” дега вакыт қиласи. Лекин беш кўл баравар эмаслигини яхши биламиш.

Якинда кўлимга хорижий давлат-да босиб чиқарилган рангли ҳамда сифатли иккита кўлланма тушиб қолди. Уларнинг бири жинсий ҳәёт, иккинчиси эса гиёхвандлик хусусида эди. Никоҳиз оила, унинг хеч қандай зарарсизлиги (!), хоҳланмаган ҳомилага қарши контрацептив мoddалар, улардан фойдаланиш усуллари, гиёхвандлик маддаларини ҳай тарзда тайёрлаш, қандай миқдорда қабул қилиш ёки кўллаш-

пар ҳисобга олиниб, таълим жараёнида ўкувчиларни оиласи ҳаётга тайёрлаш масаласи кўтарилиди. Унга Ўзбекистон Республикаси Ҳалқ таълими вазирлиги 2000 йил 15 июнда “Умумий ўрта таълим мусассалари” учун ўкув режани тасдиқлаш ҳақида”ги 111-сонли бўйрганинг тушунтириш хатидаги 12-банди бўйича Соғлини саклаш вазирлиги билан биргалиқда 1–4-синфлар учун “Саломатлик дарслари”, 5, 6, 7, 8-синфлар учун “Соғлом авлод асослари” дастури тайёрланди. Бундан сўнг шу ва шу доирада катор ишлар қилинди. Мазкур масала тўғрисида РТМ соғломлаштириш бўлими бошлиги Гўзал Солиҳова билан сўхбатлашдик.

— Ҳақиқатдан ҳам нодавлат ва нотижорат ташкилотлари томонидан дастлаб репродуктив саломатлик бўйича турли хил брошюралар тайёрланиб, тарқатилган. Лекин, ҳозирда шундай ташкилотлар нашр қиласидан ўтказилганларни иложи борида биз билан кенгашган ҳолда тайёрлашларига муваффақ бўляпмиз. Чунки, республикамиз таълим тизими миллий ва маънавий қадриятларимиз мезонидаги билимларга

синфда эса “Одам ва унинг саломатлиги” предмети таркибида ўтказилганини кетиши. Академик лицеи ва касбхунар коллежларида эса 2000 йил нашрдан чиқкан “Оила психологияси” 40 соатлик кўлланмасидан фойдаланилигит. Ушбу дастурлар бўйича мавзуларни қуий синфларда биolog ўқитувчилар шу йўналишида ма-
лака оширгандан сўнг, юқори синфларда эса тибиёт ходимлари ўтишини маъқул кўрганимиз. Чунки, бу жараёнда ўшшуҳрларга тушунчалар борилмаса, хатоликларга йўл қўйиши мумкин.

— **Яни, “нозик дарслар” де-
моқсиз?**

— Топдингиз. Бизда ҳозир энг катта муаммо бўлиб турган нарса, бу кадрлар масаласи. Репродуктив саломатлик йўналишидаги дарсларни кирадиган ҳар бир ўқитувчи-мута-
хассис балогатлик сирларини, жинсий ҳаёт тушунчаларини тўғри тушунтириб беришилар лозим. Чунки бундай тушунчаларни тўғри англаб етмаслик натижасида юзага келадиган салбий оқибатларни ҳаётий мисоллар билан далиллаб, илмий

Майнахон Вагапова, мусика раҳбарлари Каримахон Ҳасанова, Рисолатхон Ҳайдарова каби бир қанча тарбиячиларнинг ўз устида тинмай ишлами, болага кўрсатадиган гамхўрликлари туфайли ҳам мусассасимиз ўз мавқеини саклаб турбиди. Ҳар бир тарбиячи ўз исуслини танлаб олган. Улар биринкита йўналиш бўйича болалар малакасини ошириб бораведидар. Масалан, катта гурухларда меҳнатта ўргатиш машгулотлари кўпроқ ўтилса, кичик гурухларда навбатчилар, муро-
саю мадора деган, ўз-ўзига хизмат қилиши сингари кўнкимлар шакллантирилади. Муассасамиз психология ҳам бир бола алоҳида иш олиб боради. У илк ёшли гурухларга келган болаларнинг қобилиятини, қизиқишиларни, инжиқлиги ишлари кераклигини айтади...

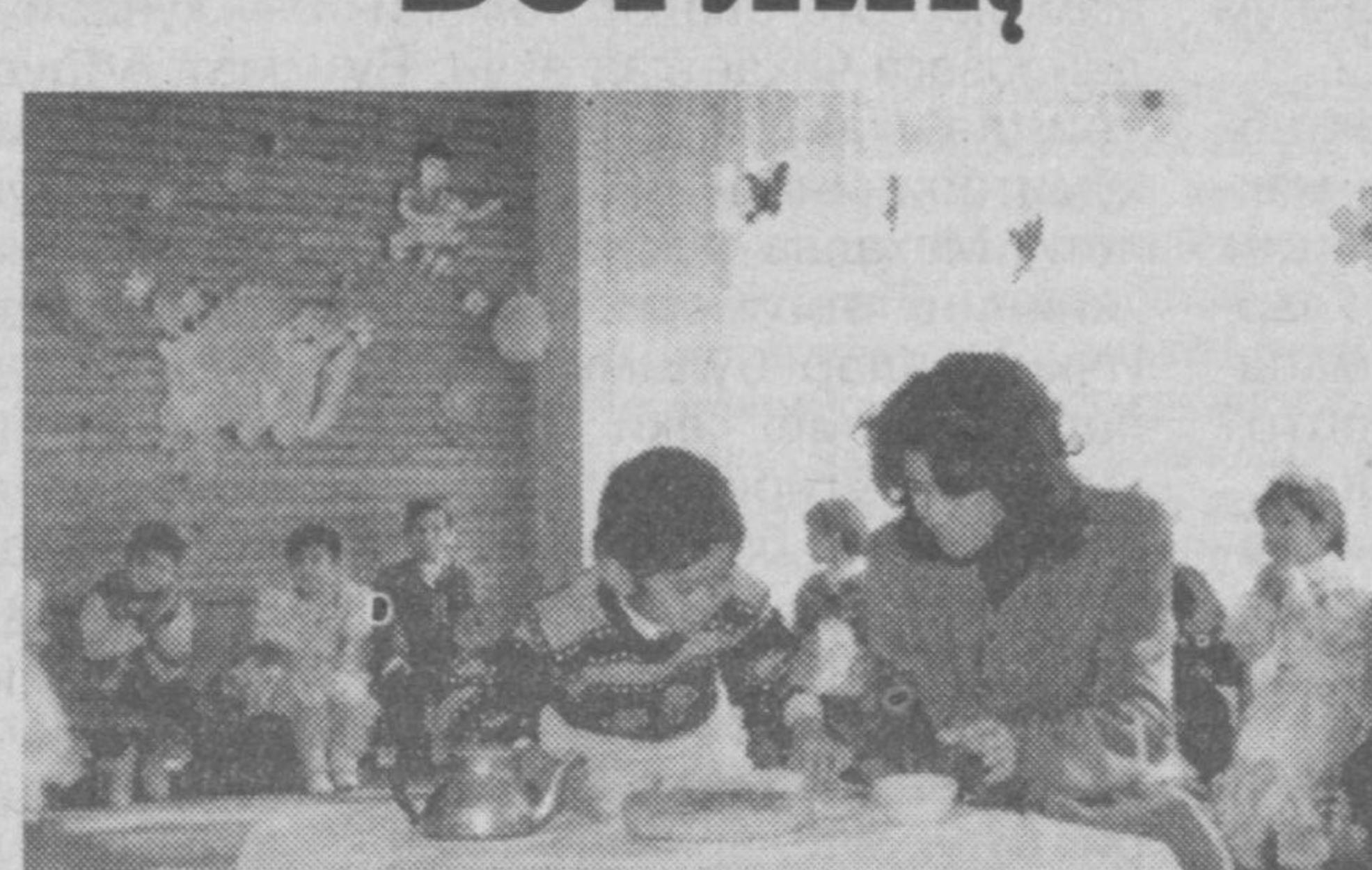
Дарҳақиат, бола руҳияти шунақа бўлади. У янги ўрганган шеърини, биладиган барча нарсасини кимгандир айтгиси, кимдандин мактоб олгиси келади. Дуч келган хонага кирдим. Бу ерда ўн олти нафар болакай ёндиғина мусика машгулотидан чиқиб, ўз ўрнларига жойлаштирилган эканлар. Кичкунтойлардан: “Қани ким менга ўзи биладиган нарсаларни кўрсатиб беради” деб сўрадим. Жажхиж ўғил-кизчалар чуғулаша бошладилар. Бири Монтессори усулидаги машгулотлардан ўрганган, рангларни бир-биридан ахратиш учун мўлжалланган таҳтани олиб қизил рангни бир қаторга, сарикни яна бошқа қаторга тера бошлади, бири эса зоз турди-да, кўлларини кўксига кўйиб, ўзбекистон мадхиясини бошлади. Бир неча сонияндан сўнг барча болалар кўлларини кўксига кўйиб, мадхияга жўр бўлишиди.

Мен бу ҳолни изоҳлаб беришни сўраганимда, муассаса раҳбари М.Жабборова: “Бизнинг вазифамиз болани кун бўйи бу ерда ушлаб туриш, унинг қорнини тўйғазиши, ёзиш-чишини ўргатиш эмас, балки ўзбекона урф-одатларга, истиқолимизга, қадриятларимизга, давлат рамзларига ҳурмат ва эътиборли бўлишни ҳам сингдиришадир. Бу ўрта ёшлилар гурухи. Ҳозирдано ӯзлар мадхиямиз, гербимиз ва байробигимизнинг қадриятларимизга қабул қилинганингини, мадхиямиз музаллифлари кимлигини билишади. Мадхиямизга ҳурмат кўлни кўксига кўйиш билан ифодаланишини ҳам тушунишади”, деди.

Демак, муассасада тарбия олайтган, камол топаётган боялжонлар эртанинг ёрўз юлдузлари. Улар улайиб ота-оналири, тарбиячилари, элу юрт умидларини ушалиши учун ҳаракат киладилар, яшайдилар.

**Шарифахон МАДРАХИМОВА,
“Ma'rifat”нинг махсус мухбири**

Суратда: болалар боғчаси ҳаётидан лавҳа.

Bolalar bog'chalarida

бир болани ўз фарзандидек кўриб, уларга меҳр бера олса жажжи болажонлар кеч қаҷон “боғчага бормайман” дега хархаша қилмайдилар. Боғчага ҳудди қадрдан кишилари кучогига талпингандек талпинадилар. Таълим-тарбия иши бир кишининг юмуши эмас. Биз бу ерда тарбиячилар, услубчилар билан кўп нарсанам амалга ошира олмаймиз. Болага таълим беришда, уни тарбиялашда ота-она, махалла билан ҳамкорлик қилиши зарур. Шу маънода биз доимо 50-Мустақиллик махалласи, ота-оналар билан доимо ҳамкорлик қилип турдик. “Бир болага етти махалла ота-она” деб номланган тадбиримизни ўтказишида ҳам улар яқиндан ёрдам беришди.

Бундан ташқари тарбия

Жавлон Умарбеков ижоди халқнинг бой, маданий тарихий анъаналари ва ҳайратланарлы бадиий меросидан баҳра олиб шаклланган. У дунё санъатининг ажайиб, кучли тажрибаларидан күвват олган. У буюк салафлари, XX аср жаҳон маданияти хазинасига бекиес ҳисса күшганд Ўзбекистон миллий тасвирий санъатининг асосчилари — А. Волков, А. Николаев, Н. Каражан, Ўрол Тансиқбоев, Чингиз Ахмаров, Абдулхак Абдуллаев, Раҳим Абдуллаевлар ижодидан илҳомланди. Бу юлдузлар анжуманида муболагасиз айтиш мүмкінки, Ўзбекистон халқ рассоми Жавлон Умарбековнинг ҳам муносиб ўрни бор. Бизнинг бугунги меҳмонимиз ҳам таникли рассом Жавлон Умарбековдир.

— Жавлон ака! Сизни мұхлислар рангтасвир санъатининг моҳир устаси сифатида яхши билишади. Асарларингиз мутахасислар томонидан юксак баҳоланган. Шу даражага етгунга қадар бўлган ма-шаққатли дамларни эсласак.

— Албатта, ёш ижодкорга устозлар турткни беради. Болалик чоғларимда қайси ёшимдан қалам ушлаганим ёдимда эмас, лекин рангли қаламда расм ишлашни жуда яхши кўрадим. Мен Чигатой дарвоза даҳасида туғилиб ўғсанман. Шу ерда 111-ўрта мактабнинг 4—5-синфида ўқиб юрганимда, Одил ака деган ўқитувчимиз расм дарсидан сабоқ берарди. Шу даврда расм дарслари мактабларда енгил-елли ўтилса-да, Одил аканинг ўзишига масъулият билан ёндашганлигини алоҳида таъкидлашим керак. У қиши мендаги рассомликка бўлган қобилияти қўриб, бошқа ўқувчиларга қараганда янада мураккаброқ вазифалар берарди.

Мактабни тугаллагач дадмлар: “Қани ўғлим, юрчи, Бешёғоч даҳасида рассомлар тайёрлайдиган мактаб бор экан, зора сени ҳам олишса”, деб Беньков номидаги рассомчилик билим юртига кўлимдан етаклаб борганлар.

Билим юртига ўқишига кирганимдан сўнг, баҳти қарангни истеъодидли, ўша пайтада ёш рассом Б.И.Пекмин деган яхши ўқитувчининг кўлига тушдим. Бу одам гурухимизни: “Е яхши рассом бўлинглар ёки ўртаҳол рассом бўлгандан кўра умуман бўлмандар”, деган маънода ўқитган. Билим юртини тугаллагач, яна ўқишини давом эттириш керакми, деган савол туғилиши, табиий. Шунда Б.И.Пекмин: “Жавлон, сенинг ишларингда кино санъатига хослик бор. Москвадаги кинематография институтига бир ҳаракат қилиб кўрмайсанми? Шу ерда рассомлар ҳам тайёрланади” деб қолди.

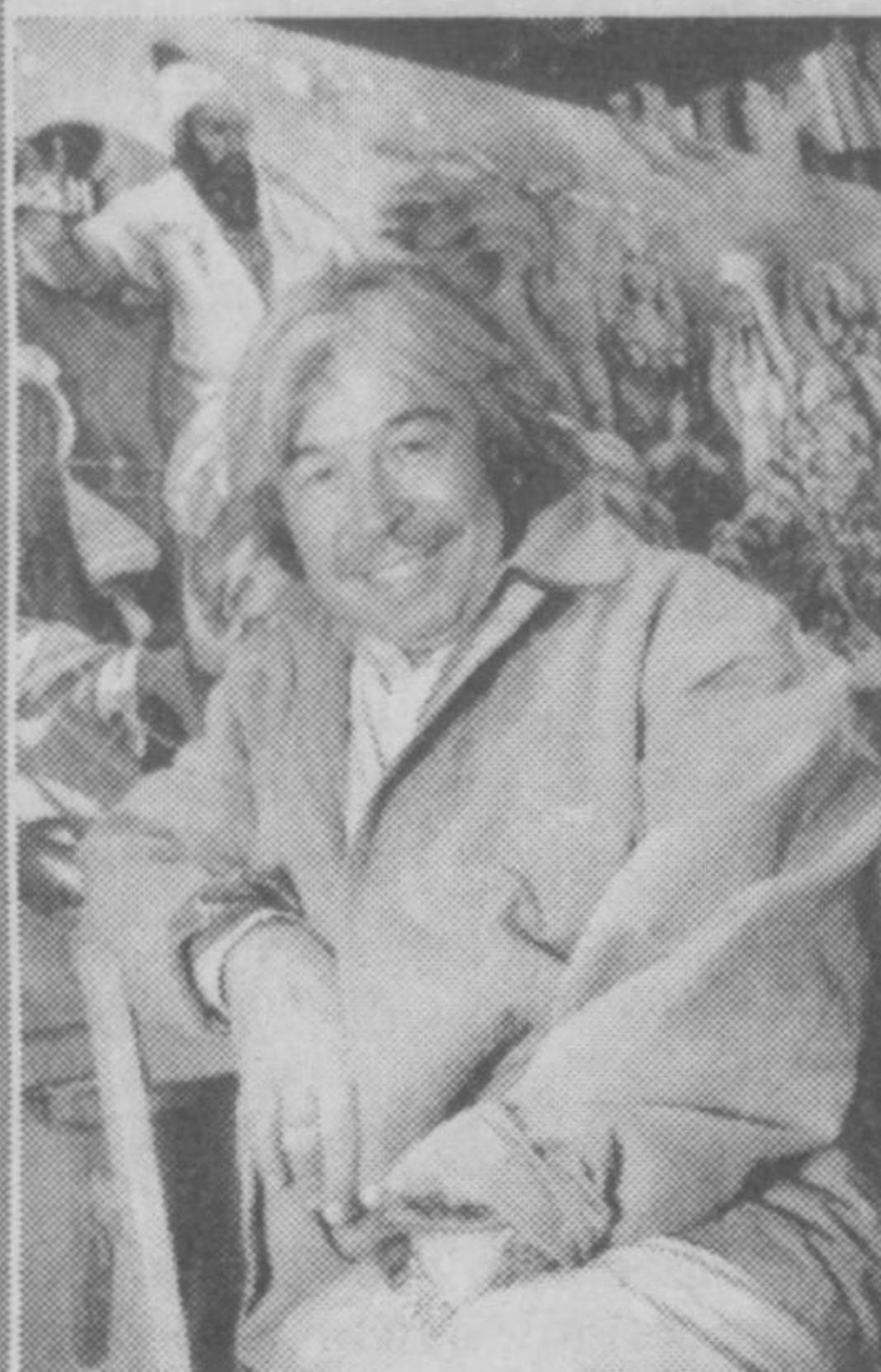
Шу сабаб бўлиб Кинематография институтига “аъло” баҳолар билан ўқишига кирдим. Бу ерда дарслар орасида кинонинг келиб чиқиш тарихидан, то ҳозирги давр гача бўлган бутун дунё кино санъатининг энг яхши намуналари намоиш этиларди.

Мұхим бир воқеани эслаб ўтишим жоиз. Таътил кунлари Тошкентга келганимда (1968-йиллар эди) улуғ ўзбек шоири Алишер Навоийнинг 525 йиллик юбилейи муносабати билан Навоий кўчасидаги Адабиёт музейини қайтадан ташкил қилиш, уни таъмирлаш, Навоийнинг ҳаёти ва ижодига багишланган полотно ва экспонатлар яратиш кераклигини эшитдим. Шу аснода Чингиз Ахмаров билан танишиб қолдим. Бу улуғ ижодкор ва инсоннинг кейинчалик ижодимга

таъсири жуда катта бўлди.

Шу кезларда Чингиз ака “Алишер Навоий ва Ҳусайн Бойқаро болаликда” деган мавзуда асар яратишими тақлиф қилди. Шунда мен Чингиз акага “Қандай бўлар экан, уларнинг болалигини кўрмаган бўлсан, кўслимдан келармикин?” — деб савол бердим. Чингиз ака эса бунга жавобан секингина кулиб: “Ўзингга ўхшатиб ишлайвер, фақат кўзини кўк қилма. На-войнинг кўзлари қоп-қора бўлган, лекин мусаввир Бехзоднинг кўзлари сенинга ўхшаш кўк кўз, чўқисоқол бир одам бўлган” дега ҳазил аралаш мени ижодга чорла-

Меҳмонхона

лий анъаналарга таянган ҳолда ишлайман. Томошабин ранглар орқали бу суратларда ўзимизнинг атлас, миллий ўзбек сўзанаси, бекасам ва гиламларнинг жилосини хис килиши мумкин. Мана шу тасвирларни 4 та ранг орқали ифодалашга ҳаракат қиласман — ультрамарин, изумруд, сарик ва оқ рангларда. Бу ранглар Ўрта Осиё меморий ёд-

Жавлон УМАРБЕКОВ:

ТАСВИРДАИ МУЖСИЗА

ди. Шундан сўнг мен “Алишер Навоий ва Ҳусайн Бойқаро болаликда” деган кичкинагина ҳажмда илк асаримни яратдим.

Анчадан сўнг Москвада ўқишини давом эттираётган бир пайтимда Чингиз акадан телеграмма келиб қолди. Унда қисқа қилиб шундай сўзлар битилган эди: “Сени ютуғинг билан табриклайман. Асарингни Ўзбекистон Давлат санъат музейи сотиб олди”. Дастребки ижодим мана шундан бошланган. Шунинг учун ҳозир доим талабаларимга: “Ўқиши орасида ижоднинг биринчи қадамларини ҳам кўйиш керак”, деб айтаман.

— Авангард услубининг моҳияти ҳақида сўзлаб берсангиз. Ижодингизда шу услубга яқин бўлган томонлар борми?

— Авангард ийналиши санъат тарихининг 1910—30 йилларида Европа ва Россия давлатларида бўлиб ўтган инқилобий ўзгаришлар, умуман, дунёнинг ўзгариши натижасида юзага келган. “Авангард” ўзи нима? “Авангард” олдинга кетиб бораётган, деган маъненинг онгини, санъатни тушуна биладиган дараҷага кўтаришга ҳаракат қилишимиз лозим бўлади. Тасвирий санъат асарининг асарини тушунтириб бериш осон эмас. Уни фақат кўз билан кўриб, юрак билан хис килиш керак.

Мен романтик-реалист раскоман. Асарларимни мил-

горликларининг рангларидир.

— Ўзбек рассомчилигининг ютуқ ва нуқсонлари ҳақида нима дея оласиз?

— Энг аввало, биз бир саволга жавоб беришими керак. Ўрта Осиёда, жумладан, Ўзбекистонда рангтасвир санъати, яъни (холстда) матода мойбўёқ билан ишлаш қаёқдан пайдо бўлиб қолди? Ўтган асрнинг 10—30 йиллари кўплаб рус рассомлари Ўзбекистонга келишган. Улардан П.Бурэ, Юдин, Конгаловский, Курзин, Татавосян кабилар шу ерда яшаб ижод килишган. Улардан сўнг сенинг асарини ўзбек миллилигига мансуб рассомлар пайдо бўла бошлади. Ўша даврлардаги Ўзбекистоннинг ўш рассомлари мана шулардан ўрганди, рус рассомчилик мактабидан таълим олди. Шу билан бирга бизнинг ижодимизга Россия орқали Европа рангтасвир мактаби кириб қолди. Айтайлик, Афғонистон, Эрон, Ирок, Туркия каби Шарқ мамлакатларида рангтасвир санъати ривожланмаган. Улар Ўзбекистонда рангтасвир санъати бунчалик ривожланганинг ҳайрон бўладилар.

Хозир дунё Ўзбекистон учун очиқ. Айниқса ёшларимиз учун чет элларга чиқиш-дек катта имкониятлар кўлга киритилди. Дунёнинг қайси чеккасига иктидорли рассомларимиз асарлари кўргазмага кўйилса, доимо улар мактобга сазовор бўлмоқда.

Узлуксиз, кетма-кет, ўзбек рассомчилиги яшариб, янгиланиб бормоқда — Раҳим Ахмедов, Неъмат Кўзибоев, Рўзи Чориев ва бошқалар

фаоллигига. Алишер Мирзажон, Баҳодир Жалолов, ундан кейин Акмал Нур, Фофур Коиров, Жамол Усмонов, Бобур Исмоилов ижодларида ўзига хос миллийлик акс этиб турди. Лекин миллий рассомчилигимиз камчиликлардан холи эмас. Баъзи ёш рассомларимиз ижодида миллий мавзулар камайиб бормоқда. Фарб санъатига ўйламасдан туриб, тўғридан-тўғри тақлид қилиш кўпайиб бораётди. Наҳотки, ўзимизда олмай ўрик дарахтлари тагида чой ичаётган, ер чопаётган дехқон образларини яратиш каби миллий мавзулар йўқ бўлса. Хатто юқорида тилга олинган рус рассомлари ижодида ҳам ўзбек миллий анъаналари уфуриб турди, лекин аттагники, ҳозирги ёшларимиз ижодида эса кўпинча бу кўринмай колаяпти. Буни бир сўз билан айтганда, шаклга берилиб, мазмунни эсдан чиқариб кўйиш, десак бўлади.

— Тасвирий санъатнинг қайси маънода оммавий эмаслиги ҳақида гапиришади. Аслида ҳам, тасвирий санъат асарини барча тушуниши шартмикин?

— Очигини айтганда, санъат ҳеч қачон омманинг етакчилигига юрган эмас. Энг ав-

ҳаётнинг ўзи кўрсатади. Етишиб келаётган шогирдларга қараб айтадиган сўзим: Ўзбекистон тасвирий санъатининг келажаги яхши кўлларда. Мисол учун, шогирдим Бобур Исмоилов театр, кино, мультиплексларга суратлар ишлайди. Яқинда Алномиш ҳақида мультиплекслар ишлайди.

Бобурнинг ижодида ўзбекистон тўйлари, ўтган замон дарвешлари, кўйирчоқбозлар, масҳарабозлар, қишлоқ кўришилар, нос-қовоклар, бедапоялар, аравалар катта ўрин эгаллайди. Уларнинг кийимлари ҳам ўзига хос. Ўзбек рассомчилигининг келажакда ҳам юксак чўққиларга кўтарила олишига ишончим комил.

— Ижодий режаларининг гизи?

— 40 йилдан бўён ижод қилиб келаётган бўлсан, бу давр 2 та катта мавзудаги йўналишга бўлинади. Биринчиси, бу тарихий мавзу бўлиб, улар юртимизнинг буюк одамларига бағишилган эпик по-лотнолардир. Бу по-лотнолар — Абу Али ибн Сино ҳақида ги “Тафаккури инсон”, ал-Хоразмий ижодига бағишилган “Мен Инсонман”, Амир Темур замонига бағишилган “Етти иқлим сultonни” номли асарларим эпик-фалсафий катта мавзуларга киради. Иккинчи ижодий йўналиш эса 2-3 та ном билан номланган. Бу болалик тушлари: уларга болаликда ўшитган эртаклар, “Юсуф ва Зулайҳо”, “Кунтуғмиш”, “Алномиш” каби эртаксимон асарлар. Шу асарларни ўқиб, тасаввуримда қанақадир образлар пайдо бўлади. Фикримча, Алномиш эпик афсонавий бир қаҳрамон сифатида, ҳалигача образи кўрсата билинмаган. Мен бу сўзим билан ҳеч кимни бу соҳада камситаётганим йўқ. Лекин рассом сифатида айтиш мумкин, Алномиш образини яратиш ҳали олдинда туриди. Бу биринчи йўналишим бир шахобчаси — “Тошкентнинг 30 кўриниши” деган туркум асарларни бошлаб қўйганиман. Яъни, эски шахар кўринишилар, чойхоналар, зилол сувли анхорлар, азим томлар ва ҳоказо. Эски шахарда ўтган ҳар хил воеаларнинг ҳаммасини туркум асарларимга киритиш мўлжалим бор.

Албатта, чет эл сафарларидан ҳам чиройли мавзулар туғилиши мумкин. Хорижга чиқишига келса, биринчи бора Жазоирда бўлганиман. У менда катта таассурот қолдирган. “Сарҳои Кабир”, қабилаларнинг ҳаёт тарзи ижодимда қанақадир из қолдирган. У ердан катта ҳажмда чизма расмлар олиб келганиман. Ҳали ҳам улар устида иш олиб бораётган.

Лекин менинг олдимда катта ижодий қарз туриди. У ҳам бўлса, Алишер Навоий бобомизга бағишилаб катта эпик по-лотнолар яратиш ниятим бор. Ҳозирча бу фикр, қоралама, лекин руҳан тайёрман. Умримиз етса, олдинда мавзулар кўп, қўриб турганингиздек режалар кўп, баҳтга қарши вақт кам. Ҳа, вақт ҳамма ва ҳамма нарса устидан хукмрондир. Ижодкорга берилган бу кимматбаҳо инъомни фойдали, ижодий жараёнларда, элга, халққа хизмат қилиб ҳам ўтказса бўлади ёки ариқ бўйида, салқин жойда, юмшоқ кўрпачага чалқанча ётиб олиб осмондаги чумчукларни санаёт, қачон вақт ўтар экан, деб ҳам ўтказса бўлади.

Дилсора ва Шаҳрибону Суюнов Алар сұхбатлашдилар.

ТАРБИЯНИНГ РУХЙ ТАЪСИРИГА ЧИЗГИЛАР

ЭНГ МУХИМ ДАВР...

Айтиш лозимки, ягона таълим тизими ҳар бир давлат учун жуда катта аҳамиятга эга дастур бўлиб, уни узоқ вақт ва узоқ муддатга қабул қилишади. Худди шундай бизнинг давлатимизда ҳам бу борада жиддий ишлар қилинди ва эътиборга лойик изланишлар тўхтаб қолаётгани йўқ.

Ушбу йўналишдаги изланишлардан 1998 йилда мактабгача таълим ҳақида энг эътиборга лойик учта дастур ажратиб олиниб, ЎзПФТИ томонидан чуқурластирилган эди. Биз учун бу хужжатларнинг эътиборли томони шундаки, уларда 3 ёшдан то 6 ёшгача болаларни мактабга тайёрлаш масалалари батафсил ёритилган.

Болаларнинг айни шу даврда тарбия масаласи ўта долзарб бўлиб, уларнинг атроф-муҳит, дунё, ўзлари ва умуман ҳар қандай маълумот тўплашда энг фаол даври эканлиги янада тўлиқроқ инобатга олинган ҳолда, бу борада юртимиздаги етук руҳшунос олимларнинг, қолаверса, дунё руҳшунослик фани ютуқларига ҳам кўпроқ эътибор қаратилса, деган таклиф киригтан бўлардик.

Маълумки, болаларда 3-6 ёшда ҳали мия массаси фаол ўсиш босқичида бўлади. Айни шу даврда, яни уч ёшга келиб тилнинг шаклланиши юкори фазага етади. Натижада бу ҳол мия массаси ўсиши билан мия қобиги фаолиятининг кескин шаклланиш жараёнини бошлаб, уларнинг жиддий мукаммалланиший боланинг 5 ёшларига тўғри келади.

Айни шу ўринда бир ҳолатни қайд қилиб ўтмоқчимиз. Бола 3 ёшга келиб 500 ва ундан кўпроқ сўз бойлигига эга бўлади. Бола мияси қобигининг фаол шаклланиш даври бўлмиш 5-6 ёшга келиб эса, унинг лугат бойлиги 3-7 минг сўзга етади. Худди ана шу жойда 3 ва 7 рақамига эътиборингизни жалб қилмоқчимиз. Айни мана шу тўпланган сўзлар бола ҳаётида энг фаол ишлатиладиган, унинг маънавий, ахлоқий қиёфасини шакллантирадиган бойлик ҳисобланади.

Юртимизда осмонўпар биларнинг бунёд этилаётганилиги, кўчалар, хиёбонларнинг озода ва саришталиги — иқтисодий тараққиётимизнинг муҳим омили бўлиб, бу соҳа мутахассисларни тайёрлаш жараёни ҳам қатор янгиликлар, кашfiётларга бой бўлаётганилигини эътироф этиш керак. Бу борада мамлакатимизда илгор қурувчи, муҳандисларни тайёрлаш, уларга миллӣ ҳунармандчилик ва замонавий технологиялар сир-асрорларини ўргатиш бўйича самарали фаолият олиб бораётган пойтахтимиздаги Ҳамза қурилиш касб-ҳунар колледжидаги бугунги жараён хусусида тўхталиб ўтиш жоизdir. Ушбу таълим муассасасида талабалар уч йил мобайнида-қурилиш ва пардозлаш, дурдгорлик ва паркет ишлари, газ ва сув таъминоти, бухгалтерия ҳисоби, тикувчилик, ҳуқуқшунос, иқтисодчи, солиқта тортиш ҳамда давлат автоинспекциясининг

Одатда бола ва унинг ўсиш-улгайишига бефарқ қаралганда боланинг лугат бойлиги 3 минг ва шу атрофда қолади. Аммо унинг бу даврдаги имкониятларини билган, бу имкониятлардан тўғри фойдаланиб, болал келгусида етук инсон бўлсин деган ота-оналар унга яқиндан ёрдам беришади. Бу ёрдамнинг асосий тури бола билан тинмай, зерикмай суҳбатлашиш, унинг берган саволларига чидам билан жавоб бериш, ва айниқса, у савол берадиган шароитларни яратишади.

Маълумки, дунёнинг таракқи қилган давлатлари, жумладан, японлар ҳам бу ҳолни яхшигина инобатга олишади. Шунинг учун мактабгача таълим Японияда 3,2, 1 йиллик кўринишда ташкил қилинган. 6 ёшгача бўлган болалар ушбу дастурнинг бирида тайёрланиб, 5 ёшида мактабга боришади.

Болаларнинг ўшига ва боячага келиш йилига қараб дастурнинг тезкорлиги оширилади. Тўғри, улардаги таъминот бизда ҳали бўлмаслиги мумкин. Лекин тарбиячининг шахсий қобилиятлари ниҳоятда катта рол ўйнашини ёддан чиқармайлик. Яни, тарбиячи қанчалик қобилиятли бўлиб, болалар билан фаол ишласа, уларнинг мактабга тайёргарлиги, сўз, лугат бойлиги шунчалик яхши ўсади. Бола ўйдами, боячадами айни шу даврда унинг тарбиясига ўта маъсулият билан ёндошиш лозим. Айниқса, оиланинг бу даврда тинчлиги, иқтисодий ва ижтимоий таъминланганлиги жуда катта рол ўйнайди.

Болаларнинг бу ёшдаги руҳий хусусиятларига келсак, улар ниҳоятда ишонувчан, ўта фаол, ҳаракатчан ва энг эътиборлиси, ҳар қандай маълумотни ўта сингдиривчан бўлади. Ҳали ёзиш-чишини билмаган бу болалар кўпглаб шеърларни ёдлаб олишлари, шакл, ранг, турли хил ҳаракатларни ўзлаштириб олишлари мумкин. Айни шу ўшида буюк Науви бобомиз минглаб мисра шеърлар-

3-мақола

ни ёд билгани биз учун ўта ёрқин мисолдир.

Аммо, унумаслик керакки, болаларнинг таянч ҳаракат тизими 4 ёшгача фикат 20 фоиз шаклланган бўлади. Бу тизим болаларда 7 ёшга келиб 80 фоизни ташкил қиласди. Демак, тарбиячи ушбу ҳолни ҳечам унумаслиги лозим. Уларнинг таянч ҳаракат тизимлари қизларда 13, ўғил болаларда 14 ёшда етарли шаклланади. Бу — фанда исботланган ҳол.

Тарбиячилар ёдларида сақлаш учун биргина мисол келтирайлик, қиз болаларнинг бўғин ҳаракат тезлиги фаолияти 13 ёшларга келиб тўхтайди. Аммо, ўғил болаларда бу ҳолат 14 ёшларда ҳам давром этиб, кейин тўхтайди. Демак, тарбиячи нафақат боланинг ўшига қараб муомала қилиши, қолаверса, уларнинг жинсини ҳам унумаслиги керак.

Болалар олти ўшига энг фаол шаклланиш даврида бўлади, дедик. Атроф-муҳитни шахс ўзига сингдирар экан, у биринчи ўринда тажриба ортириади. Бирор нарсани ушлаб кўрса, бошқасини ҳиддайди, учинчисини эшитса, тўртингичини тишлаб кўради ва ҳоказо.

Айни ҳолда тарбиячилар алоҳида ёдидида тутадиган йўналиш бу, болаларнинг атроф-муҳитни катталардан сўраб ўрганишиди.

Ҳаммамиз жуда яхши биламизки, укамиз, фарзандимиз, неварамиз 3-4 ёшида жуда бижилдок, жуда кўл гапирадиган, ҳамма нарсанинг отини айтиб, товуш чиқарип ўйнайдиган ва айниқса, жуда таниш нарса ва ҳодисаларни ҳам "уялмай" сўрайверадиган бўлади. Бунинг сабаби, унинг лугат бойлиги, юкорида биз айтган, 3 мингдан 7 мингга кўпайиш жараёни эканини эса кўпчилигимиз ҳам билавермаймиз. Боланинг атрофида ким бўлишидан қаттий назар, у бола учун тарбиячи, бола берган саволларга эринмасдан у тушунадиган қилиб айни шу даврда унинг ахлоқи, ҳулқи, қолаверса, бутун маънавий дунёқараси шаклланадиган

давр эканлигини унумаган ҳолда жавоб бериши лозим бўлади. Ушбу жойда фикримизнинг тасдиғи учун руҳшунослик илмининг алломалари Ж.Пиаже, Б.Блум, Э.Эриксон ва бошқаларнинг тадқиқотлари натижаларини келтирадиган бўлсак, бола ўқишни, ўрганиш имкониятини айни шу даврда ва аникроғи, оиласа олар экан.

Болалар бу даврда ҳаракатчан ва гапдон бўлиши билан бир вақтнинг ўзида ўта ихтирочи ҳам бўлишади. Ўзларига таниш бўлган жумла шаклида мантиқан хато жумлалар тузади, бошқаларнинг ҳаракатига ўхшаш "кулгили" (бу биз учун гулини куяғили фикат) ҳаракатлар қиласди ва бизни энг "қийнайдиган" жойи жуда оддий бўлган ҳамма нарсаларни ҳам сўрайверади.

Ахир, ҳар биримиз кичинтойнинг "Қатик, нимага оқ, тош нимага қатик" ёки бирон нарсани кўлига олиб "бу нима" деганини яхши биламиз. Шундай экан, айни шу жойда боланинг лугат бойлиги ўсаётганини, у ён-атрофидаги нарсаларни, уларнинг номларини ўрганаётганини хисобга олиб тинмай, айниқса, бу ҳолатдан қийналмасдан унга ўргатишмиз лозим. Яна бир ҳолатни ёдимизда сақлашимиз керакки, уларнинг бу даврда хотирилари шударажада яхши бўладики, сиз айтган, ўзлари кўрган ва эшитган нарсаларни албатта ёдларида сақлаб қолишади. Яни "бу нимачи" ликнинг тагида инсоннинг, шахснинг, жамиятнинг кичик вакили бўлмиш болакайнинг ҳаёта тайёргарлик ҳолати ётади. Унга ёрдам ва уни ҳаёта тайёрлаш, ижобий маълумотлар бериб тарбиялаш эса сиз ва бизнинг ҳаётий бурчимиз бўлади. Ваҳоланки, қадимий қадриятларимиздан бири "Кобуснома" да ҳам ота-онадан болага, фарзандга бериладиган қарзлардан бири сифатида айнан тарбия тилга олинib ўтилади. Ха, бола ширин, лекин одоби ундан ширин бўлмоғи лозим.

Маҳмуд Йўлдошев,
руҳшунослик фанлари номзоди

эса ўзлари танлаган касб ўйналишлари бўйича ишга жойлашишган.

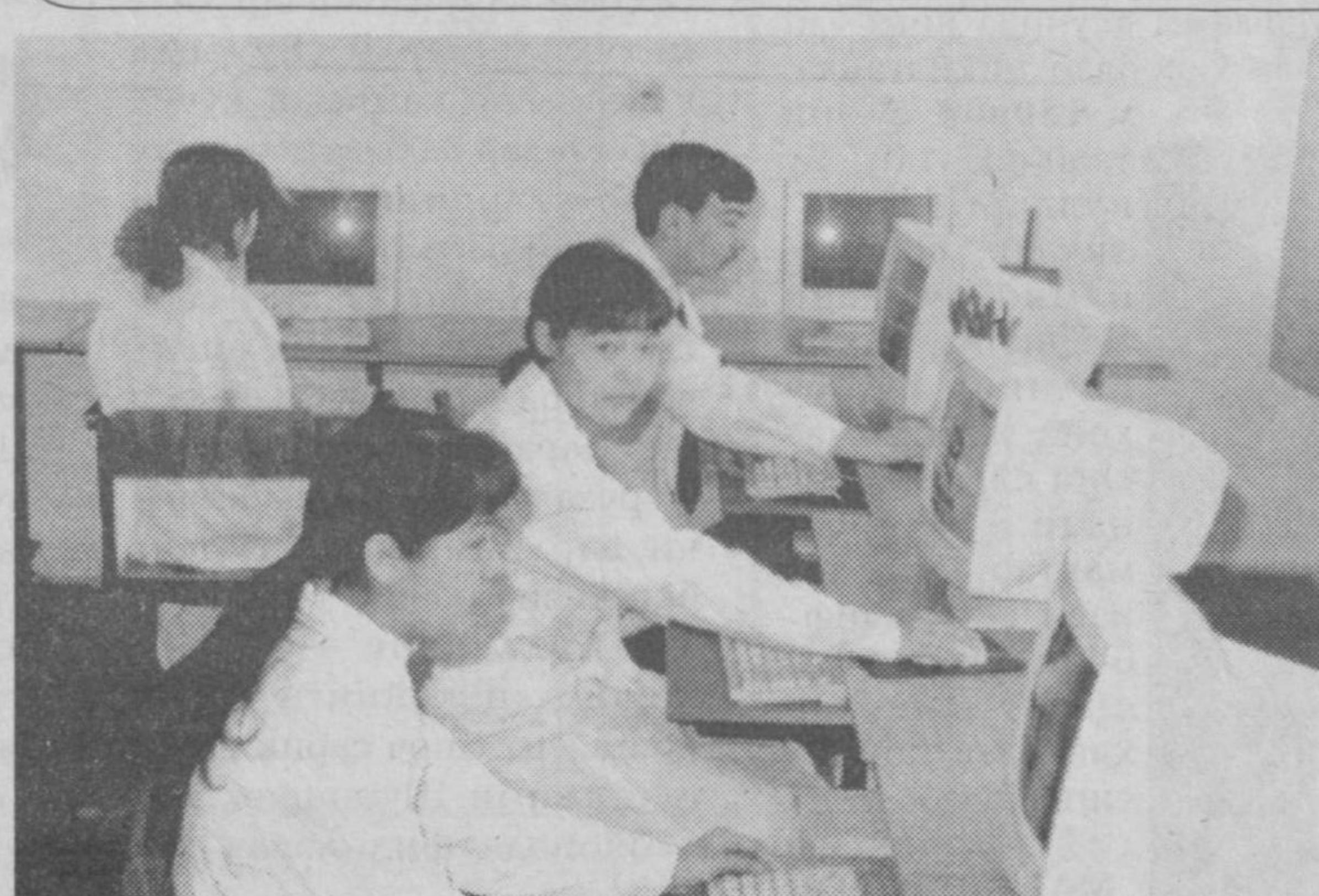
Таълим муассасасининг ички ва ташкили шароитлари етарли даражада. Ўқув хоналари керакли жиҳозлар би-

лан таъминланган. Японияда ишлаб чиқарилган автоқурилиш техник воситалар, авто-транспортларга техник хизмат кўрсатиш устахонаси, дурдгорлик цехлари, маҳсус компютер ва лингафон хо-

заб турилади. Ҳозирда кутубхона жамғармасида 12 минг 551 та китоб мавжуд бўлиб, шулардан 3991 таси умумтаълим дарслеклари, 4136 таси эса маҳсус фанлар бўйичадир. Талабалар ҳар бир фан олимпиадаларида мунтазам иштирок этиб, фахрли ўринларни кўлга киритиб келмоқда. Уларнинг бу ютуқларга эришишларида коллекцияларни таъминланганни ўтишади.

Талабаларни бадиий адабиётларга қизиқтириш мақсадида эса китобхонлик, шеърхонлик кечалари ўтка-

ФАРЗАНДЛАР КАМОЛИ — ЮРТ ИСТИҚБОЛИ

Мухлиса МУХИДДИНОВА

Шундай олимлар бўладики, улар ҳакида қанча гапирсангиз, уларни қанча таърифласангиз оз. Ана шундай олижоноб инсонлардан бири, тарих фанлари доктори, замонавий шарқшунослик фанининг шаклланиши ва тараққий этишида ўзининг муносиб хиссасини кўшган, кўплаб китоблар, юзлаб мақолалар муаллифи, профессор Абдулаҳад Хўжаевdir.

Таникли дипломат, хитойшунос, зуко устоз А.Хўжаев зиёлилар оиласида тавалуд топди. 1964 йилда Тошкент давлат университети Шарқ факультетининг Хорижий Шарқ мамлакатлари тарихи бўлимига ўқишига кирди. Ўқув даргохидан.

Fanimiz fidoyilari

қатор монографиялар эълон қилган. Тадқиқотларининг аксарияти нафасат ўзбекистонда, балки хорижий давлатларда чоп этилган. Масалан, у 2002 йилда Туркияда чоп этилган 21 жилдлик "Турклар" номли фундаментал асарнинг муаллифларидан биридир.

Фидоийлик — чиройли сўзгина эмас. Унинг замирида жуда катта ва оғир меҳнат, матонат ётади. Абдулаҳад аканинг фидоийлиги шу

ЖОНКУЯР МУАЛЛИМ

Шундай кишилар борки, улар бутун умрини, фаолиятини ўз касбига бағишлидай. Уларнинг бу даражадаги садоқатини, муҳабатини кўриб, тасаннолар айтгимиз келади. Ана шундай фидоий устозлардан бири Сирғали туманидаги 318-иҳтисолашган мактаб-боғча мажмуаси бошлангич синф ўқитувчи Ирисой Юсуповадир. Ўз касбининг устаси бўлган бу фидокор аёл қарийб 36 йилдан бўён шу даргоҳда меҳнат қилмоқда. Узоқ йиллик фаолияти давоми-

ни тугатганидан сўнг, бир йил давомида Тошкент шаҳри Шайхонтохур туманидаги хитой тилига иктинослашган 59-мактабда хитой тили ўқитувчиси бўлиб ишлади. 1973 йилдан ўз ФА Абу Райхон Берунийномидаги Шарқшунослик институтида фаолият кўрсатди. Кейинчалик Ўзбекистон Республикаси Ташки ишлар вазирлигига ишлади. Сўнгига йилларда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамаси хузуридаги Фан ва технологиялар Маркази ҳамда Олий Аттестация Комиссиясининг эксперт кенгашларида иштирок этмоқда. А.Хўжаев 1996-1999 йилларда Ўзбекистон Республикаси Хитой Ҳалқ Республикасидаги элчинонасида ишлади. Бугун нафақат олим сифатида, балки Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Стратегик ва минтақалараро тадқиқотлар институтининг геосиёсат ва ҳалқаро муносабатлар бўйими раҳбари, етакчи мутахассис сифатида қадрлидир.

Олимнинг иммий тадқиқот йўналиши Марказий Осиё ҳалқ-ларининг келиб чиқиш тархи, бу минтақа давлатларининг ҳалқаро муносабатлари, Хитойнинг мазкур минтақа билан амалга оширган алоқалари, Буюк ипак йўли ва унинг ушбу алоқаларда тутган ўрни, Марказий Осиё маданиятининг Хитой маданиятига кўрсатган таъсири каби масалалардан иборат. Мана шу йўналишда у 100 дан ортиқ иммий ишлар ва

даражага етганки, илм даргоҳи унинг иккичи уйига, жамоа эса яна бир оиласига айланниб қолган. У эрта тонгда институтга йул олади ва кечгача меҳнат қиласди. Олим ўзи ўқиган даргоҳ, Тошкент Давлат Шарқшунослик институтининг иммий-педагогик ҳаётида ҳам фаол иштирок этмоқда. У мазкур олий ўқув юритида ҳозирги ва қадимги замон Хитой тили, Хитой давлатчилик тарихи курсларидан дарс береб қелмоқда.

Олимнинг бераётган ўқитларини, оқилона маслаҳатларини, камтарин хислатларини шогирдлари фақат яхшилик билан эслайди ва иммиюксак баҳолайдилар.

**Бахтиёр КАРИМОВ,
фалсафа фанлари доктори,
профессор,
Рахимжон ҚОДИРОВ
тарих фанлари доктори профессор**

да иммий мудир, директорлик лавозимларида ҳам хизмат қилиб қелган. Иш-тажрибаларини такомиллаштириш мақсадида Америка, Чехия сингари қатор чет давлатларида бўлиб қайтган. Шунинг билан биргага қаршилади. Фидоий, изланувчан муаллимага соғлиқ, ва куч-ғайрат тилаб қоламиз.

Суратда: Ирисой Юсупова болажонларга мароқ билан дарс тушунтиримоқда.

Бурҳон РИЗО олган сурат.

ЭЛГА ЖОНИ ФИДО

даражага етганки, илм даргоҳи унинг иккичи уйига, жамоа эса яна бир оиласига айланниб қолган. У эрта тонгда институтга йул олади ва кечгача меҳнат қиласди. Олим ўзи ўқиган даргоҳ, Тошкент Давлат Шарқшунослик институтининг иммий-педагогик ҳаётида ҳам фаол иштирок этмоқда. У мазкур олий ўқув юритида ҳозирги ва қадимги замон Хитой тили, Хитой давлатчилик тарихи курсларидан дарс береб қелмоқда.

Олимнинг бераётган ўқитларини, оқилона маслаҳатларини, камтарин хислатларини шогирдлари фақат яхшилик билан эслайди ва иммиюксак баҳолайдилар.

**Бахтиёр КАРИМОВ,
фалсафа фанлари доктори,
профессор,
Рахимжон ҚОДИРОВ
тарих фанлари доктори профессор**

да иммий мудир, директорлик лавозимларида ҳам хизмат қилиб қелган. Иш-тажрибаларини такомиллаштириш мақсадида Америка, Чехия сингари қатор чет давлатларида бўлиб қайтган. Шунинг билан биргага қаршилади. Фидоий, изланувчан муаллимага соғлиқ, ва куч-ғайрат тилаб қоламиз.

Суратда: Ирисой Юсупова болажонларга мароқ билан дарс тушунтиримоқда.

Бурҳон РИЗО олган сурат.

ЭЗГУЛИККА ОШУФТА

Муаллим — комиллик тимсоли. У барчага ибрат. Шу боис бўлса керак, ҳамма ўқитувчига ўзгача ҳавас билан боқади. Зоро, ўқитувчи эзгуликка ошуфта инсон. У ўз қалб қурини, меҳри, билим ва иқтидорини юртнинг истиқболи, фарзандлар камолига багишлаган хокисор зот.

1952 йилда Нарпай туманидаги 35-мактабнинг 1-синфига қадам қўйган Турдимуҳаммад Ўсаровга хат-савод ургатган, келажакда йўл кўрсатган ана шундай устозларнинг берган ўғитлари сабабли ўқувчи мактабни тутатгач, муаллимлик касбининг этагидан тутди.

— Ўқувчилик йилларимда, — дейди ўқитувчи, — мактабда бизга таълим-тарбия берган, кичик бўлса-да эришган ютуқларимиздан суюниб, камчиликларимизнинг барҳам топишига кўмаклашган устозларимга ҳавас билан қарапдим. Улардек барчага қўлимдан келганча ёрдамлашишга интилардим. Бу ниятларимга олий ўқув юртини тамомлаб, мактабга ўқитувчи бўлиб келганимдан сўнг эришдим десам, муболага бўлмайди.

Дарҳақиқат, Т.Усarov 1962 йилда ўрта умумтаълим мактабини муваффақиятли якунлагач, Бухоро давлат педагогика олий даргоҳининг кимё-биология факультетида сиртдан ўқишини давом этириди ва шу йили ўз тумандаги 62-бошлангич мактабда ана шу муқаддас останани энди ҳаттаган жажжи ўқувчиларга сабоқ берга бошлади. Ўз севган касбини мукаммал эгаллашга булган иштиёқ, тинимизиз изланиш, албатта, ўз натижасини кўрсатди. Ўқитувчи тез орада илм даргоҳидаги ўқитувчи ўқувчилар меҳрини, ишончини қозона олди. 1989 йилда эса олий тоифали кимё ўқитувчиси Т.Усarov Нуробод туманидаги 58-мактабга директор этиб тайинланди.

Ўқитувчилик машаққатли касб. Ана шу масъулиятли, аммо шарафли касбни эзлалаш, эл-юрт, фарзандлар келажаги, уларнинг порлок истиқболи учун умрини багишашиб инсондан катта куч, билим, матонат ва сабр-тоқат талаб этади. Чунки, ўқитувчи меҳнати фарзанд камолида буй кўрсатади. Фарзандни баркамол вояга етказиш эса осон юмуш эмас. Демак, фидоий ўқитувчининг 39 йиллик умрини ана шу касбга багишлаганлигининг ўзиёқ устознинг ҳаёт йилига берилган муносиб баҳо була олади.

Баходир ЖОВЛИЕВ

Хозирги давр ва яқин ўтмиш... "Агар фалакнинг гардиши билан вақт гилдрагини орқага қайтариш мумкин бўлса эди, дарсларимни бугунги муаллимлар сингари кенг ва ёруғ синхоналарда мароқ билан, яйраб-яшнаб ўтган бўлардим", деб фикрлайди у.

Лекин афсусланишига сира ҳожат йўқлигини ҳам билади у киши. Бугунги муаллимларга, замонавийлашган мактабларга, миллийлаштирилган дарслар ва кўлланмаларга домланинг ҳаваси келади. Бири-биридан чиройли манзаралар. Самарқанд вилояти, Кўшработ туманига қарашли Тожиконувлар кишилогидаги 69-ўрта мактабда ўзи-

тик таҳлилда унинг гўёки артист қиёфасига кириши ўқувчиларни лол қолдиради.

Хотиради, морфологик таҳлил акс этган бир жумлани туш ёрдамида картон қоғозга кўчириб келиб, дарс ўтган эди. Кейинчалик, бу усул ўқувчиларига ҳам ёқиб қолиб, "Картонга ёзиб келинг, муаллим! Тушунишимиз жуда осон бўларкан" дейишиди.

Сирож Пардаев қанчадан-қанча дарслар ўтмади. Ўқувчилари мактабни битириб кетавериши, у ҳам улғаяверди. Бирлари муаллим, бирлари шифокор, бирлари илмнинг кетидан кувган, ишқилиб, ҳар қайсиси ҳар манзилга қараб кетишади.

УМР ЎТМОҚДАДИР, УМР ЎТМОҚДА...

(Лавҳа)

нинг асосий умрини ўтказган Сирож Пардаев бу кайфиятдан сира кутуломаса ҳам, шукр қиласди, фикрлайди. Ҳавас отлиғ тўйғунинг шириналлигига тан беради.

1960 йил. Ўшанда у ўз-кўзидан олов чақнаб турган, қалби бир олам орзуларга лиммо-лим йигит эди. Қотма жуссасидан илм эгаллашга хоших-ироданинг кучлилиги сезилиарди. Мўлжали — муаллим бўлиш, қўлини етуклик ҳужжати билан гоҳ Тошкентга, гоҳ Самарқандга боргиси келарди. Ўйлаб-ўйлаб, Самарқандни афзал кўрди.

Вақт югурек, у одамлар билан хисоблашмай, ел каби фириллаб ўтиб кетар экан. Ҳам илм эгаллаш, ҳам на-мунали хуқ билан ўзини кўрсатган талабалардан бири Сирож Пардаев бўлиб, унга СамдУ тил-адабиёт факультетининг имтиёзли дипломини кўлга киритиш насиби этиди.

Дастлаб муаллимликни эплай олиш қўйинде туюларди. Аммо тез орада ўш мутахассис мактаб мухитига сингишиб кетди. Ўзининг қадрдан мактаби, юзи иссиқ ўқитувчилари, билмаганларини ўргатишга тайёр туришади. Тил ва адабиёт таълими, ҳар бир мактабда, ҳаттади, ҳар бир синфда ўзига хос ўрин тутади. Сирож Пардаев ишлаган кезларда ҳам бир-бирига эгизак бу фанларни ўтишда оддийликдан муракабликка амал қилинади, айниқса, морфологик, фонетик, синтак-

ди. Сирож Пардаев улардан иккни нафарини жуда кўп эслайди: тиббиёт фанлари доктори Намозбоз Ширинов, математика фанлари доктори Фармон Жамолов. Ўқувчилик йилларида ҳам улар ўз тенгкорларидан ажралиб туришади, олимлик даражасига эришишиди, азаматлар.

... Сирож Пардаев бундан уч йил муқаддам, иккилан мактабни тарқ этди. Ёши ҳам бир жойга бориб қолибди. Энди дам олиши керакка ўхшайди. Колаверса, муаллимлик дипломи билан келаётган ўшлар ҳам кўп, уларга иш ўринлари керак. Мактаб ўйига бир қадам, соғинса бориб келаверади.

Сирож Пардаев кўшик тинглашни яхши кўради, оддий кўшикларни эмас, фалсафий ва лирик руҳдагиларини. Халқ севган ҳофиз Фахриддин Умаров ижро этган "Умр ўтмоқдадир, умр ўтмоқда" номли қўшикли тингласа, негадир кўзлари ёшланади. Бу нимадан, англолмайди. Инсоннинг бу ёруғ дунёга келиб яшаши алиб ҳикматдир, демиш донолар. Умр сенга ўлчаб берилган бир неъмат, у сенга сездирмай, ими-жимиди ўтиб кетади. Сен умрингни эзгуликка, сабоб ишларга баҳшида этибсанми, демак, унинг ел каби ўтганидан афсусланмасанг ҳам бўлади.

"Умр ўтмоқдадир, умр ўтмоқда" деб пичирлади қаҳрамонимиз ва чукур тин олади, бу оний ҳолат эса тақрорланаверади.

Х.ТЎЙМАНОВА

Іктидорлы ёшларни танлаш, тарбиялаш масаласи таълим соҳасидаги муҳим, устувор вазифалардан саналади. Шу боис лицей-интернатимизда иктидорлы ёшлар билан ишлашга алоҳида эътибор қаратилаёт. Илмадаргоҳимиз инглиз тили, математика фанларини чуқурлаштирилган ҳолда ўқитишга ихтисослаштирилган. 1999—2000 ўкув йилида лицейимизда 74 ўқувчи 11-сinfни битирди. Шундан 65 нафари олий ўкув юртларига, 9 нафари ўрта маҳсус ўкув юртларига, 2000—2001 ўкув йилида эса битириувчиларимизнинг 90 фоизи олий ўкув юртлари талабалари бўлишди. Қувонарлиси, 2001 йилнинг март ойида ЮНЕСКОнинг "Таълим" журналида лицейимиз ҳақида илиқ фикрлар билдирилди.

Хўш, бундай муваффақиятларга қандай эришдик? Аввали, лицей-интернат жамоаси қийин шароитларда иш бош-

сан, "Санжар — Чингиз" фирмаси катта ёрдам кўрсатди. Мазкур фирма (рахбари Ч.Мусаев) жорий йилнинг ўзидаёқ лицей биносининг ялпи таъмирига ҳамда лицейнинг иситиши тизимини созлашга З миллион сўм ажратишнинг ўзиёқ юқоридаги фикримизни яққол тасдиқлайди. Урганч ё-экстракт заводи (рахбари

тети билан ҳамкорликда ўқувчиликни ривожлантириш бўйича катта амалий ишлар олиб борилаёт. Ундан ташқари, илм масканимизда кичик олимпиадалар, қизиқарли тадбирлар, ҳар хил беллашувлар ўтказилиб турилади. Ўқувчиларнинг бу каби баҳслари жуда қизғин ўтади. Ҳар ойда 30—40 нафар

лишяяпти. Чунончи, улар ўқувчилар онги тушунча, билим ва кўни-маларни турли усул ва услублар воситасида етказиш, таълим жараёнда зарурий ҳисобланган тест ва бошқа назорат материалларини ишлаб чиқиш, ўқувчиларни фан олимпиадалари тайёр-

ИЛМ РАВНАҚИ — ЭП РАВНАҚИ

Б.Бобоевонов) ҳам лицей жамоасига баҳоли қудрат ёрдам бераяпти. Бир сўз билан айтганда, лицей ҳомийлар ёрдамига таянган ҳолда намунали даражага олиб келинди.

Айни кунда лицейда 300 нафар ўқувчининг муттасил

энг фаол ўқувчига ўзимизда таъсис этилган стипендиалар бериб борилмоқда.

Ўқитувчиларимиз "Ижодкорлик йўли билан таълим тараққиётига" тамойили асосида ишлашяяпти. Масалан, инглиз тили фани мұаллимаси Марина Шмелёва, математика фани ўқитувчиси Дилором Назарова, она тили ва адабиёти фани ўқитувчиси Лола Қобулова, кимё фани ўқитувчиси, илмий ишлар бўйича директор мувонини Болтабой Раҳмонов, физика фани мұаллимаси Доно Самандарова ҳамда бошқа ўқитувчилар дарс ва машгулотлар жараёнда илгор педагогик технологиялар, интерфаол услублардан фойдаланган ҳолда ёшлар онгига зарурий билимларни моҳирона сингдиришяяпти. Албатта, илғор мұаллимлар изланишлари эътиборсиз қолдирилмаяпти. Улар ҳам ҳар ойда қўшимча маблағлар ҳисобидан рағбатлантириб борилаёт.

Эътиборлиси, синф раҳбарлари, фан ўқитувчилари ҳар бир кунни синов деб би-

лашда жонбозлик қилишаёт. Натижада ўқувчиларимиз шаҳар, вилоят миқёсида ўтказилаётган турли тадбирларда, фан олимпиадаларида совринли ўринларни эгаллашяяпти. Мисол учун, яқинда лицейимизда инглиз тили

нотимиз жамоаси маркетинг соҳаси, ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш, ҳалқаро ҳамкорлик бўйича ҳам ибратли тадбирларни амалга оширишяяпти, булар ҳам иктидорлы болаларни танлаш борасидаги ишимизни янада такомиллаштиришга хизмат қилади. Ҳуллас, жамоамиз ҳалқимиз орасида кенг тарқалиб улгурган, машҳур "Илм равнақи" наклияга, доно фикрга қатъий амал қилаётирлар. Сўзимнинг охирида машҳур мърифатпарвар аллома Махмудхўжа Беҳбудийнинг қўйидаги сўзларини ёдга олсан, кўнглимдагиларни қисқа ва лўнда ифодалаган бўламан: "Мактаб — дунё иморатларининг энг муқаддаси ва қадрлисидир. Мактабнинг чин ва ҳақиқий маъносини билган

миллатлар жонлари, моллари билан бутун ҳиммат ва файратларини сарфлайдилар".

Анвар МУСАЕВ,
Хоразм вилояти ҳалқ таълими бошқармасига қарашли Урганч шаҳридан 8-лицей-интернат директори

лаганига урғу беришим лозим. Гап шундаки, педагогика билим юрти негизида 1994 йилда ташкил этилган лицейимизга қаровсиз бино ажратилган эди. Ушбу бинони капитал таъмирашга, турли хил ускуналар билан жиҳозлашга, ҳомийлар, хусу-

таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хонаси, тўғарак хоналари ўқувчилар хизматида...

Лицейда Давлат тест маркази, ДТМнинг вилоят бўлими, Урганч давлат универси-

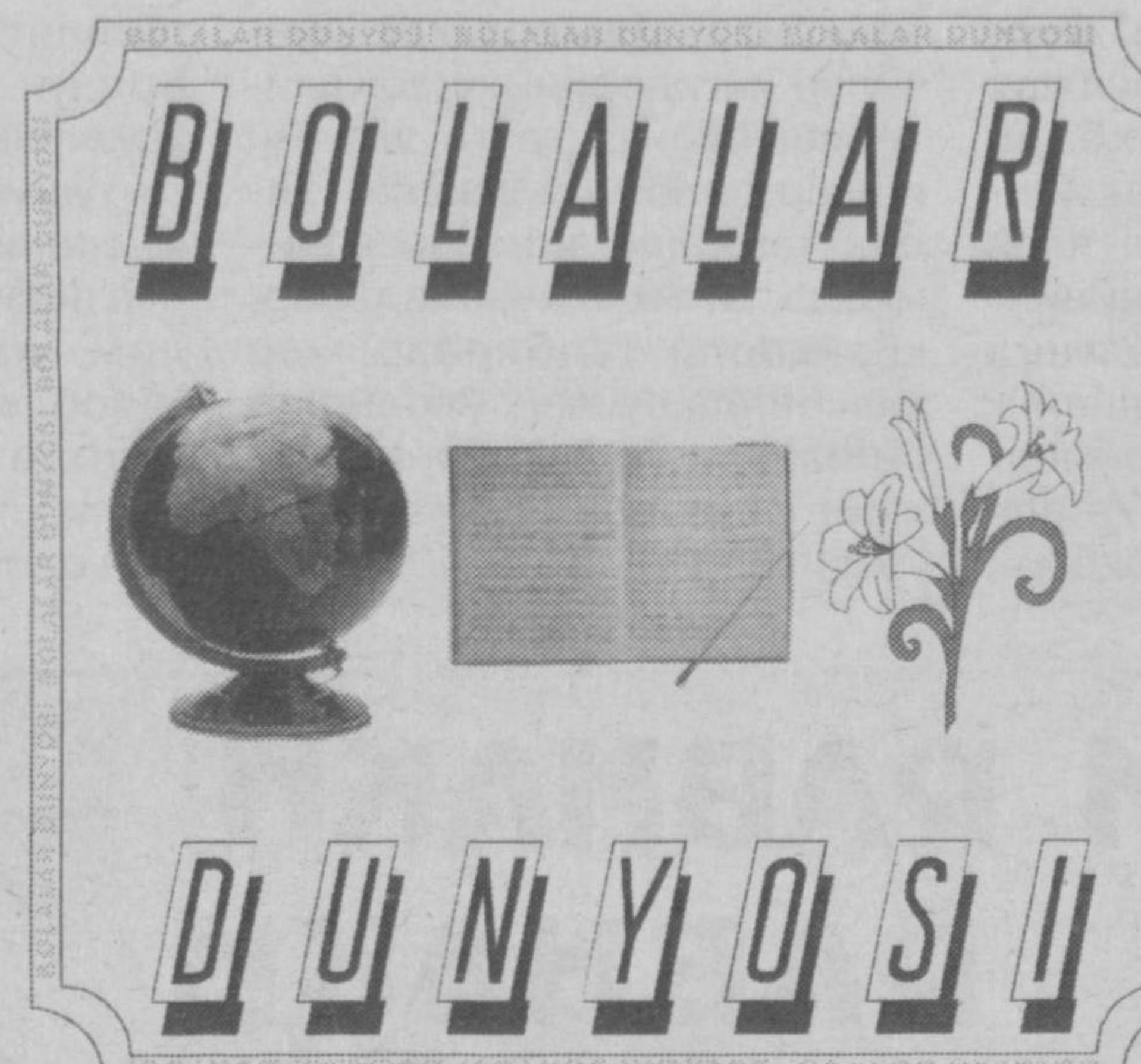
тати таълим олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Ошхона, кутубхона, компьютер синфи, лингафон хона

Litvaning atoqli shoiri Eduardas Mejelatytis 1919 yilda Pakruoy tumanining Kareyvishkiy qishlog'ida ishchi oilasida tug'ilgan. 1939-40 yillarda Vilnyus universitetining huquqshunoslik fakultetida o'qigan.

Ikkinchisi jahon urushi yillarida 16-litva diviziysi tarkibida harbiy muxbir bo'lib xizmat qilgan. Urushdan keyin turli jamoat ishlarida ishlagan, 1959 yildan boshlab, Litva Yozuvchilar uyushmasiga raislik qilgan. Dastlabki she'ri 1935 yilda bosilib chiqgan bo'lsa, ilk she'riy kitobi "Lirika" nomi bilan 1943 yilda nashr etilgan. 1946 yilda uning "Yurtimdan kelgan shamol" nomli she'riy to'plami chiqdi va butun Litvaga Salomeya Neris she'riyati an'analarining davomchisi sifatida tanildi.

Mejelatytis she'rlerida xalq qo'shiqlari, afsonalari, ertaklarining chuqur ta'siri seziladi: ona tabiat bilan chambarchas bog'langan. 1954 yilda e'lon qilingan "Do'stlik-dostoni"da do'stlik, mehnat kishisiga buyuk ehtirom, milliy madaniyat g'oyalari

Shoir dunyoni tutib turadigan oddiy narsalarni asrash qanchalik muhim ekanligini ko'rsatadi. Dunyoning birligi, yaxlitligi, hamma narsanining bir-biri bilan chambarchas bog'liqligi haqida fikrlashga chaqiradi.

tillarga tarjima qilindi, shu jumladan, o'zbekchaga ham o'girilib, nashr etildi.

Mejelatytis o'zining "Lirik etyudlar" (1964) va "Non va so'z" (1965) nomli nasriy kitoblarida bolalik va yoshilikdan qolgan xotiralar bilan o'rtqlashadi, Litva adabiyotining an'analarini, hozirgi zamon she'riyatining vazifalari to'g'risidagi o'ylarini o'rta ga qo'yadi.

Mejelatytis o'z ijodining talaygina qismi bolalarga bag'ishlagan va o'nga yaqin kichik-kichik kitobchalarini nashr ettirgan. Ulardan biri "Daynaning kundaligi" deb ataladi. Bu kitobchaning so'zboshisida shoirning o'zi shunday deb yozadi:

"Men ko'p so'zlarni biladigan va hatto she'r va ertaklar to'qiydigan, ammo hali yozishni bilmaydigan Dayna ismli qizchaning dadasiman. Men unga kotib bo'ldim: Dayna yozishni o'rganguncha u aytgan va to'qib chiqqagan eng

EDUARDAS MEJELAYTIS

kuylangan.

Milliy timsollar tizimi bilan o'quvchilar diqqatini o'ziga jalb etadi. Bundan keyingi "Begona toshlar" (1957), "Yulduzlar etagida" (1959), "Qahraboli quyosh" (1961), "Muallif suvrali. Aviaqaydlar" (1962), "Janub manzaralari" (1963) kabi qator she'riy kitoblarini o'quvchilar shoirning galdeg'i she'riy izlanishlari mevalari sifatida mammuniyat bilan kutib oldilar. Shoir davrning she'riy manzaralarini tasvirlar ekan, chuqur falsafiy o'ylnari suradi.

Mejelatytisning 60-yillardagi she'riyati asosida hozirgi zamon kishisining dunyoqarashlari tizimini

ko'rish mumkin. Uning "Inson" (1961) nomli she'riy kitobi chuqur insonparvarlik ruhi bilan sug'orilgan, insonga hurmat va muhabbat g'oyalari o'rta tashlangan. Shoir dunyoni tutib turadigan oddiy narsalarni asrash qanchalik muhim ekanligini ko'rsatadi. Dunyoning birligi, yaxlitligi, hamma narsanining bir-biri bilan chambarchas bog'liqligi haqida fikrlashga chaqiradi.

Mejelatytisning hayotsevarlik g'oyalari boy bu kitobi bashariyatning kelajagi uchun qanday tashvishlanish kerakligini ham o'rgatadi.

Shoirning bu kitobi jahonda katta shuhrat qozondi va rus, nemis, ukrain va boshqa o'nlab

qiziq gaplarni yozib boraman.

Menimcha, "Daynaning kundaligi" sizlarni ham qiziqtiradi. Nega deysizmi? Chunki hamma bolalar unchalik bir xil bo'lmalar-da, lekin bir-birlariga o'xshaydilar. Demak, siz "Daynaning kundaligi"da o'z-o'zingizni topishingiz ham mumkin".

Chindan ham Daynaning qanday qizchaligi bizning o'zbek bolalariga ham qiziq, degan xayol bilan men bu kitobchani ona tilimizga o'girdim. Shundan ayrim namunalarni sizning diqqatingizga havola qilayotirmiz.

Miraziz A'ZAM

DAYNANING KUNDALIGI

1
Dayna endi kuladi,
Ko'p narsani biladi:
— Dadasing kimi u?
— Dadasing qizi u.
— Ayasining kimi u?
— Ayasining qizi u.
— Mushugining kimi u?
— Mushugining dum u.

2
Dayna ko'rdi: kurk tovuq
tuxum bosib yotdi ko'p.
So'ngra chiroyli, momuq
jo'jalar ochdi bir to'p.
— Men ham jo'ja ochaman,
dedi. O'ylandi keyin:
qanday tuxum bosaman,
kolgotkam bor-u mening?!

3

Sassiqquzan ertagin
o'qir edi dadasi,
— U qanaqa? — deb so'radi
dadasining Daynasi.
— Sarg'ish bo'ladi, — dedi
dadasi shunda kulib.
— Biluvdim, — dedi Dayna
tilini burro qilib.

4

O'ziga oppoq etik
sotib oldi ayasi.
Ammo qop-qora edi
egnidagi paltosi,
oyoqdagi paypog'i,
boshidagi qalpog'i.
— Qop-qorasizu, biroq
etiklarining oppoq, —
deb qoldi ko'rib Dayna,
ayasin qilib mayna, —
Bir narsaga o'xshaysiz,
aytaveraymi tikka?

Shu turishda o'xshaysiz
etik kiygan mushukka!

5
Dadasining Daynasi
bir kun gulzorga bordi.
— Qanday chiroyli gullar! —
deb qichqirib yubordi.
— Faqat yulish kerakmas, —
dedi unga dadasi.
— Boring, — deb arazladi
dadasining Daynasi, —
Nega bunday deyapsiz?
— Xo'sh, nima bo'pti, qizim?
— Gulni uzish mumkinmas,
Buni bilaman o'zim.

6
Qisdi-bosdiga olib
Dayna deb qoldi bexos:
— Hovuzga olib boring,
dada, yuring, iltimos...
— Yo'q, ertaga boramiz,
Hozir kech bo'lib qoldi.
— Ertaga borolmayman, —
Dayna tumtayib oldi.
— Nimaga borolmaysan?
Cho'milasan hovuzda.
— Ertaga band bo'laman,
o'ynayman hovlimizda.

8
Dayna dadasiga aytdi topishmoq:
— Siz qachon o'ynaysiz yonboshlab?
Dadasi o'yadi uzandan-uzoq.
— Topolmadim, — dedi,
boshini qashlab.
Dayna qarsak urdi,
Xaxolab kuldii:
— Yonboshlab o'ynaysiz
uxlab yotganda!
— Yo'g'e, — der dadasi, —
bu qanaqasi?
O'ynamayman hech vaqt
uxlab yotganda.
— O'ynaysiz,
har kuni o'ynaysiz —
siz oldin yonboshlab uxlaysiz.
Keyin tush ko'rasiz,
tushingizda rosa o'ynaysiz!

9
— Sariq qo'qongullar gulladi, dada!
Kuz boshlandi endi, to'g'rimi?
— Ha-da, ha-da! — dedi dadasi, —
keldi sarg'ish kuzning mavsumi!
Dayna dedi:
— Esingizdam,
O'tgan yili qish bo'lgan edi...
— Esimda, esimda...
— Mening ham esimda
turibdi shundoq —
oppoq edi qish,
oppoq.

10
Ayasi oynadan tashga qaradi.
— Har yoq qorong'imi? —
deya so'radi. —
Ha, — dedi, — hovlilar
ko'rinmas hech bir,
qaranglar, chelaklab
quymoqda yomg'ir!

Dayna derazaga yugurdi shu choq:
— Ha, qorong'i ekan
rostdanam har yoq!

Hovli etagi ham ko'rinnayotir,
Yomg'ir chelagi ham ko'rinnayotir.

11

KUZNING KELISHIGA DAYNANING YOZGAN SHE'R

Oftob chiqmas bundan buyoq,
Shoxdan uchdi so'nggi yaproq.
Tashqarida yig'lar shamol,
pirpiratib ko'zini —
bir emanga urib oldi
u bechora o'zini!

12

— Endi sho'rvu yemayman!
— Nega endi yemaysan?
Dayna turgach bir oz jim,
dedi: — Charchadi tishim.

13

Dayna mushukka dedi
yo'iga chiqishgan onda:
— Oq dumli mushukkinam,
yur biz bilan mehmonga.
Mushuk miyovlab qo'ydi.
— Dada, hamma gap pishdi —
Mushugim bo'ldi rozi,
U men bilan kelishdi.

14

DADASINING KIFTIDA DAYNA TO'QIGAN SHE'R

Yulduzlar yondi bir-bir,
Chiqaylik baland joyga!
Bir yulduzni olsaydim...
Ko'taring meni Oyga!

Ruschadan Miraziz A'ZAM
tarjimalari.

РОССИЯ ВА ФРАНЦИЯ РЕЗОЛЮЦИЯГА ҚАРШИ

Кече БМТ Хавфсизлик Кенгашидан Ироқча нисбатан жорий этиш мақсадида АҚШ томонидан илгари сурлаётган янги резолюция муҳокамаси бўлиб

йтди. Хавфсизлик Кенгашининг доимий 5 аъзосидан 2 нафари — Россия ва Франция томонлари унга қарши чиқмоқдалар. Уларнинг фикрича, янги резолюция агарда Ироқ ҳалқаро инспекторлар билан ишлаши рад этган тақдирда ҳарбий куч ишлатиш имкониятини беради. Бугун эса Хитой раҳбари АҚШ президенти Жорж Буш билан ушбу масалани муҳокама этади.

СНАЙПЕРНИНГ УШЛАНГАНИГА ИШОНИШМОҚДА

АҚШ полицияси 2 октябрдан бўён Вашингтон атрофида 10 та котилликни амалга оширган снайпернинг ушланганига ишонч ҳосил қилмоқда. Бойиси куни кеча гумондор сифатида кўлга олинган Жон Аллен Муҳаммаднинг ёнидан айнан 20 кун м о б а й н и д а снайпер одамларни ўлдириша фойдаланган курол тури топилган.

Жон Муҳаммад ўзининг 17 ёшли ўғай ўғли Жон Ли Мальво билан Вашингтон ташқарисидаги катта йўлда машинасида ухлаб ётган вақтида хибса га олинган. АҚШ армиясида хизмат қилган бу гумондор истеъфога чиққач ислом динини қабул қилган. У ҳарбий хизматни снайперлар тайёрловчи ўкув маркази жойлашган Форт Льюис ҳарбий базасида ўтаган.

ИСРОИЛ ҚЎШИНЛАРИ ЖЕНИН ШАХРИДА

Кече Исроил қўшинлари Йордан дарёсининг гарбий қирғоғида жойлашган Женин шаҳрига бостириб киргандар. Кўрганларнинг айтишича, аскарлар танк ва бронетехникалар ёрдамида шаҳар кўчалари ва қочоқлар лагери бўйлаб ҳаракат қилишган. Август ойидан бўён илк бор кузатилаётган бу амалиётдан мақсад фаластинилек экстремистларни хибса олишиб. Операция АҚШ вакили Уильям Бернснинг Фаластин ва Исроил томонлари билан ўтказган музокаралари тугагач бошланди.

ЛИТВА АСКАРЛАРИ АФГОНИСТОНГА КЕЛАДИ

Ноябр ойи ўрталаридан бошлаб Литва давлати аскарлари Афғонистондаги антитеррор кампанияда иштирок этадилар. Мамлакат парламентидаги Миллий хавфсизлик ва мудофаа кўмитаси раиси Альвидас Садяцкаснинг айтишича, аскарлар юкори даражадаги тайёргарлик машқларини ўтшган

бўлиб, уларнинг афғон тупроғида бўлиш муддатлари олти ой. Шунингдек, уларга тўланадиган маош микдори ҳам ҳалқаро кучларга тўланадиган микдор билан бир хил бўлади.

“ИНТЕРНЕТ” тармоғидан олинди.

Дунё ҳамжамияти янги юз йиллик, дея кутиб олган XXI асрнинг ҳам иккинчи илини ўтиб бормоқда. Бирок, негадир янги аср аввалиданоқ инсоният учун қайсирид майнода кескинроқ кечмоқда. Ўтган асрнинг сўнгги чорагидан бошлагаб кўпроқ тилга туша бошлаган янги хавф — ҳалқаро терроризм бугунга келиб жаҳон ҳамжамиятининг дикқат-марказида турган биринчи ракамли масалага айланниб бўлди. Куз фаслининг иккинчи ойи ҳам ниҳоясига етмоқда. Аммо ўтаётган ушбу октябрь ойида учта йирик террор актлари кузатилди. Хали Индонезиянинг Бали оролида юз берган террор хуружининг жавобгарлари топилмасдан, ҳали одамлар Филиппиндан порглашлар туғаганлигига тўла ишонч ҳосил қилиб бўлмасдан туриб, бугун дунёнинг қадимий шаҳарларидан ҳисобланмиш Москвада юзлаб қишилар гаровда ушланиб туриди.

23 октябрь кеч соат 21 лар чамаси. Москвадаги шарикли подшивниклар ишлаб чиқарувчи заводнинг собиқ маданият уйида, яъни, бугунга келиб Театр маркази номини олган саройда ёзувчи Вениамин Кавериннинг “Икки капитан” романни асосида саҳналаштирилган янги спектакл намойиш этилаётган эди. Спектакл ижросига 30 нафар катта ёшдаги актёрлар, энг каттаси 13 ёшли бўлган 39 нафар болалар ҳамда 32 нафар мусиқачилар жалб этилганди. Театр маркази эса бир вақтнинг ўзида мингдан ортиқ томошабини бағрига олиши мумкин.

Соат миллири махаллий вақт билан 21 га яқинлашганида бир неча “Жип” машиналарида келган ўнлаб қуролли қишилар бинога бостириб киргандар. Аввалига ўқ овозларни эшитган томошабинлар хеч нимага тушунишмаган ва сўнгроқ қочишига ҳам уринганлар. Актриса Алевтина Попованинг айтишича, улар 2-қаватда қочишига ҳаракат килган вақтларида автоматли аёллар уларни кувиб етганлар ва ҳавога карата ўқ отиб тўхтатишига ҳариди. Сўнгра, аёллар чап томонга, эр-қаклар эса ўнг томонга ўтишлари учун бўйрук беришган ва ўзларининг кийимлари остида миналар борлиги ҳақида томошабинларни огоҳлантиргандар. Аммо вукудга келган қулай вазиятдан фойдаланиб, актриса Попова ва яна бир неча унинг ҳамкаслари дераза пардаларини, ўз кўйлакларини, шарфларини йиртишиб, улардан ясашган арқон орқали 2-қаватнинг ойнасидан қочишига муваффак бўлганлар. Сўнгроқ эса театр марказида қолган қишилар милицияга хабар беришган, бино хуқуқни муҳофаза килиш органи ходимлари томонидан куршаб олинди. Соат 23 ларга бориб эса террорчилар театрни миналаштиришни бошлаган бўлса, орадан бир оз фурсат ўтиб, улар 20 га яқин болаларни озод этишган. Бу пайтга келиб, ушбу кўнгилсиз ҳодисадан Россия президенти Владимир Путин хабардор бўлган ва ички қўшинлар ҳам, федерал хавфсизлик кучлари ҳам театр марказига етиб келишган.

Маълумотларга кўра, 25 эркак ва 25 аёлдан иборат террорчи-камикадзе гурухи Чеченистондан Россия аскарларининг олиб чиқиб кетилишини талаб қилмоқдалар. Улар бу борада Россия хукуматига шарт кўйдилар. Агар бир хафта мобайнида аскарларнинг олиб чиқиш масаласи ҳал этилса, чечен исенчилари Москвадан чиқиб кетадилар, бордию талаб бажарилмаса, у ҳолда театр биноси томошабинлар билан бирга портлатиб юборилишини маълум қилишган. 10 кунлар аввал рус аскарларининг Чеченистондаги маҳсус операциялари вақтида ўлдирилган дала кўмондони Арби Бараевнинг жияни Мовсар Бараев одамлари театрдагилар гаровга олганлар. Бу хакда Би-Би-Си хизматининг рус бўлумига телефон қилган Мовсар Бараевнинг ёрдамчиси “Биз Оллоҳ иродаси билан шу ерга етиб келдик. Бунинг учун бир ой

давомида режа тузганимиз. Бу биринчи босқич бўлиб, 2-, 3-, ва бошқа босқичлар ҳам амалга оширилади. Бизнинг “Шаҳидлар” гурухи 2000 чақиримча йўлни босиб келган. Агарда кўйган талабимиз бажарилмасдан театр штурм қилина бошланса, биз гаровдагиларни ўлдирамиз.

Ўзимиз эса Чеченистонда тинчлик ўрнатилиши учун жон беришга тайёрмиз”, деба айтган. Лекин унинг билдиришича, гаровдагилар уларга ёмон кўз билан

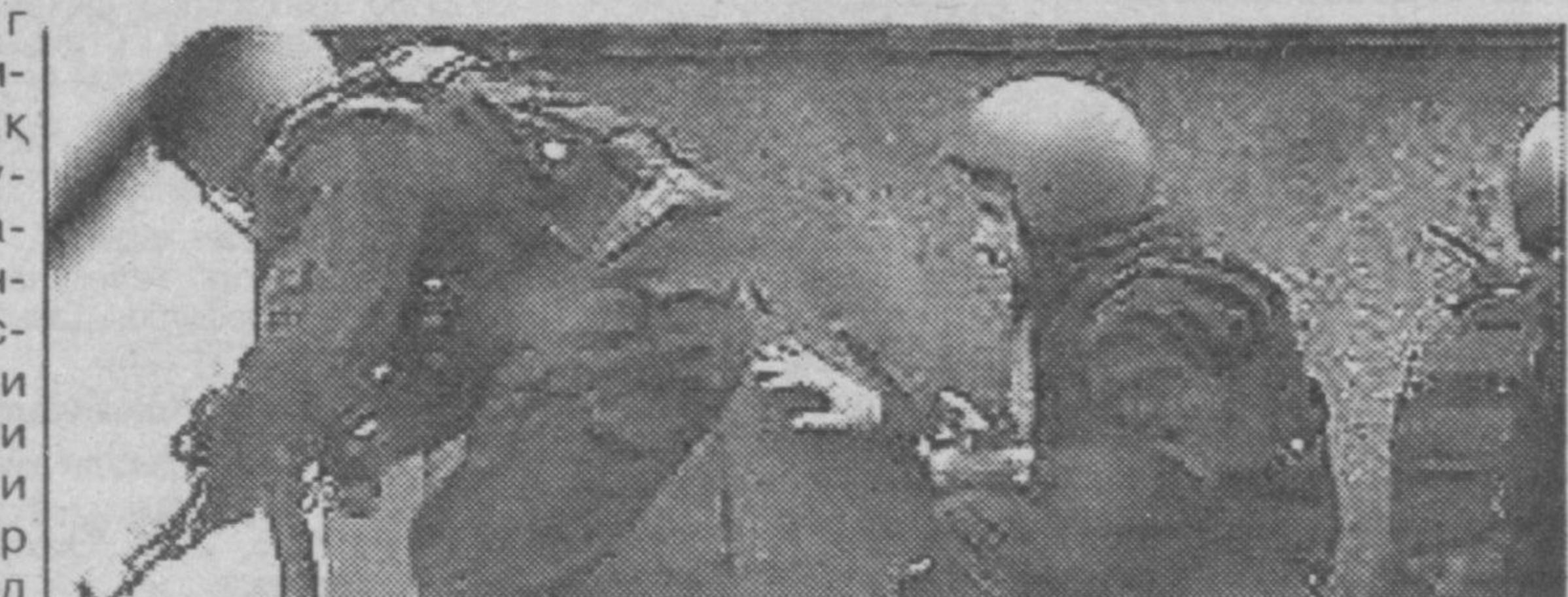
карашгани йўқ. Аксинча, улар ҳам Чеченистонда тинчлик ўрнатилиши тарафдори, ҳатто улар Чеченистондан рус аскарларининг олиб чиқилишини сўраб, президент Путин номига мактуб ҳам ёздилар. Овқатланиш масаласи эса ҳамма учун бир хил. Террорчилар ҳам, гаровдагилар ҳам буфетдаги бор нарсалардан та-мадди қилмоқдалар.

Бир қарашда бу

тезкор штаб маълумотларига кўра, террорчилар Чеченистондаги ва хориждаги, хусусан, Туркия ва Бирлашган Араб Амирликларидаги шериклари билан бир неча бор телефон алоқасига чиқканлар. Вазиятнинг ўта жиддийлиги боис, Германия ва Португалияга режалаштирилган сафарини орта сурган Владимир Путин Мексикадаги Тинч океани саммитига ҳам бориши бекор этди. Кремльда ички ишлар вазари Борис Грызлов ва Федерал хавфсизлик хизмати раҳбари Николай Патрушев билан ўтказган кенгаш чоғида президент Путин мазкур акт хорижда ўютирилганлигини айтди. Чунки, театрнинг гаровга олинганилиги ҳақидаги маълумот ҳам биринчи бўлиб четдан келиб тушган. Шунингдек, Путин Индонезия ва Филиппиндан террор актлари билан Москвадаги ҳолатни бир сафга кўйди ва уларда қандайдир боғлиқлик борлигини айтди. “Ал-Қоид” ташкилотининг чиқиши билан дунёга танилган Қатарнинг “Ал-Жазира” телеканали эса театра гаровга олганларнинг фикрлари ёзилган видео тасвири намойиш этди. Тахминларга кўра видеөзув аввал тайёрланган бўлиб, сўнгроқ, у “Ал-Жазира”га юборилган. Унда чиқиши килган террорчининг сўзларига қараганда, улар Чеченистонда тинчликка эришиш учун Москвага келишган.

Бугун Москва шахрининг Мельникова кўчасида жойлашган театр марказида АҚШ, Буюк Британия, Канада, Германия, Австралия, Голландия каби хорижий давлатларнинг 75 нафарга яқин фуқаролари, Украина, Молдавия, Латвия, Арманистон, Озарбойжон, Туркманистон, Тоҷикистон, Қозғистон каби МДҲ давлатларининг 50 га яқин қишилари ҳам гаровда туриди. Айни пайтда, Россия пойтахтида юзага келган бу ҳолатга ҳалқаро ҳамжамият ҳам ўз муносабатини билдириётган бўлиб, хусусан, АҚШ президенти Жорж Буш Владимир Путин билан ўтказган телефон орқали мулоқоти Вашингтон Москвага бу борада ҳар қандай ёрдам беришга тайёр эканлигини айтди. Хозир эса воқеа жойида Россиянинг “Альфа” группаси билан АҚШнинг Федерал Тергов Бюроси ходимлари биргалиқда иш олиб бормоқдалар. Шунингдек, Европа Иттифоқи давлатлари, Истроил, Хиндистан, Украина, Латвия, Молдавия, Грузия сингари мамлакатлар ҳам ўз муносабатларини билдиригандар.

Кече эса террорчилар НТВ телекомпаниясининг ходимларига кириш учун рухсат берганлар. Бино ичидан лавҳа тайёрлашга эришган НТВ операторларининг айтишларича, улар 6 нафар аёл билан гаплашишга муваффақ бўлишган. Шу

нингдек, Бараевдан ташқари барча жангарилар юзларига никоб, белларига эса портловчи моддалар жойлаштирилган тасмаларни тақиб олганлар. Бундан ташқари, террорчиларнинг талабларига мувофиқ бинога “Чегара билмас шифокорлар” гурухи вакиллари кириб, одамларга тибий ёрдам бермоқда.

Театр биноси ёнида ва Кизил майдонда гаровдагиларнинг 100 га яқин қариндошлари Чеченистондаги урушни тўхтатиш ҳақида намойиш ўтказдилар. Кече кечкурун эса ҳалқаро Қизил Ҳоч ташкилоти ходимлари террорчилар ихтиёридан 8 нафар болани озод этишга эришганлар.

Хукуматнинг билдиришича, бино ичидан камиди 4 нафар болажон қолган бўлиб, яқин фурсат ичидан уларнинг ҳам холос этилишларига умид килинмоқда.

Камолиддин АЛИОХУНОВ
тайёрлади.

Душанба, 28

«Ўзбекистон» телеканали
Телетомшабнорлар диккатига.
“Ўзбекистон” телеканали
28 октябрь куни.
ўз кўрсатувларини соат 15.00
дан бошлади.
15.00 “Тахлинома”.
15.45 “Олтин дала”. Пахтакорлар
учун дам олиш дастури.
16.15 “Ошин”. Телесериал.
16.45 ТВ анонс.
16.50 1. “Улгайни погоналари”.
2. “Олтин тох”. Телевизион ўйин.
17.50 ТВ клип.
18.00 Янгиликлар.
18.10 “Мулк”.
18.25 “Тилга этибор”.
18.45 “Кўйла”. “Лигим”.
19.05 “Сицат-саломатлик”.
19.30 “Ахборот” (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклари.
20.15 “Ватан мадхи”. Шеърий
композиция.
20.30 “Ахборот”.
21.05 Ўзбекистон хал
хозилини. Очилхон Отаконов.
21.35 “Ўзбекteleфильм” тақдим
этди: “Хуршида”. Телевизион
бадий фильм премьераси. 1-
кисм.
22.20 2002 йил - Карияларни
қадрлаш иили. “Париси бор
уй”.
22.40 “Ахборот-дайжест”.
23.00 “Кўшлар хақида ҳакиқат”.
хужжатли сериали.

«Ёшлар» телеканали

9.00 Давр тонги.
10.00 Янги авлод студияси:
Болалар учун концерт.
10.20 Мультфильм.
10.35 Саломат бўлинг.
10.55 ТВ-анонс.
11.00 “Давр” ҳафта ичидаги.
11.30 Мусикий лаҳзалар.
11.45 “Жан Кристоф”.
Телесериал 1-кисм.
12.35 Давр-news.
12.50 Болалар эрани: “Пуф
ёлғончилар мамлакатида”.
Мультфильм.
13.15 Жар ёқасида.
13.30 Кўна оҳанглар.
13.45 Кусто командасининг сув
ости саргузашлари”.
Телесериал.
14.35 Автосанатан.
14.50 Спорт хафтаномаси.
15.05 “Одам бўлмайди”. Бадий
фильм.
16.40 Программа передач.
16.45 “Янги авлод” почтаси.
17.05 “Покахонтас”. Мультсерериал
11-кисм.
17.30 ТВ-анонс.
17.35 Муқаддас бурч.
17.55 Ёшлар овози.
18.25 Тафакур ёлқинлари.
18.40 Оқшом наволари.
18.45 Оқшом наволари.
18.55, 21.55 Иклим.
19.00 Давр.
19.40 Кўна оҳанглар.
19.50 Давр-интервью.
20.05 Дијор.
20.25 Мұхабbat қўшиқлари.
20.50 “Эсмэралда”. Телесериал.
21.25 Ватан ҳақида қўшиғ.
21.30 Шахрисабз шахрининг
2700 йилилигига “Соҳибкорон
ватани”. Видеофильм премье-
раси. 1-кисм.
21.50 Олтин мерос.
22.00 Давр.
22.45 “Мұхабbat қўхаси”.
23.10 “Ёшлар” телеканалида
спорт: Нокаут.
23.35 Давр.
23.50 “Ҳакиқат чегараси”.

«Тошкент» телеканали

17.20 ТТВда сериал. “Гросс
пойнт”. 16-кисм (якунловчи).
17.40, 19.10, 21.50 “Экспресс”
тегезетаси.
18.00 Болажонлар экрани.
“Астерикснинг 12 жасорати”. 7-
серия.
18.30, 20.00, 21.10, 22.10
“Пойтҳат”. Ахборот дастури.
18.50 “Халқ саломатлиги
ўйлудинг”.
19.30 “Спорт ва болалар”.
19.45 “Жозиба”.
20.30 ТТВда сериал. “АЗИЗИМ
Изабелла”.
21.30 “Авто-news”.
22.30 Кинонигоҳ. “Лужин
химояси”.

«Халқаро» телеканал

Биринчи канал
7.30 - 9.00.
Туркия телевидениеси
17.15-17.45
17.50 “Вести”.
18.05 “Европыюс” янгиликлари.
Биринчи канал
18.20 Е.Петросяннинг кулгу
панорамаси.
19.00 “Оиласири ришталар”.
20.00 “Сўнгти қархамон-2”.
21.00 “Время”.
21.40 “Кўнгли хонаси”.
22.20 “Кун мавзуси”.
22.35 “Ўзбекистон янгиликлари”
(инглиз тилида).
22.45 “Боярд форти”.
23.30 “Юлдузлар фабрикаси”.
ЎзТВ - IV
24.00 “Ахборот” (рус тилида).
00.35 “Түннинг осуда бўлсин!”.

Сешанба, 29

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 “Ассалом, Ўзбекистон!”
8.00 - 8.35 “Ахборот”.
8.35, 17.55 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шархи.
9.00 “Ўзбекteleфильм” намойиши:
“Гуллар юртинг” дурод-
налири”, “Серхли камон”.
9.20 “Симфоник мусика дунёси”.
9.40 “Кишишок жаҳуда ўйлар”.
10.00, 12.00, 14.00, 18.00
Янгиликлар.
10.05 “Мулк”.
10.20 “Мария, Мирабелла
Транзиорияда”. Бадий
фильм.
11.30 “Бу ажаб фасл”. Теле-
альманах.
12.05 “Париси бор уй”.
12.25 Болалар учун. “Фламинго”.
12.50 Эстрада тароналари.
13.15 “Ўзбекteleфильм” тақдим
этди: “Хуршида”. Телевизион
бадий фильм. 1-кисм.
14.10 “Дунг’араш”.
14.25 “Оталар сўзи - аклнинг
кўзи”.
15.25 Мусикий танаффус.
15.40 “Рангин дунё”.
16.00 “Эртаклар - яхшиликка
етаклар”.
16.55 “Ватанинга хизмат
қипаман”.
18.10 “Баркамал авлод орзузи”.
18.30 “Соз сехри”.
18.50 “Онсон ва қонун”.
19.00 “Мумтоз наволар”.
18.30 “Хунарманц”.
19.00 “Мулк”.
19.15 “Бир жуфт кўшик”.
19.30 “Ахборот” (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклари.
20.15 “Юзма - юз”.
20.30 “Ахборот”.
21.05 “Ўзбекистон - Ватанин
маним”.
21.30 “Ўзбекteleфильм” тақдим
этди: “Хуршида”. Телевизион
бадий фильм. 2-кисм.
14.10 “Остосана тиллодан”.
14.30 “Солик ва биз”.
14.45 ТВ анонс.
14.50 “Кизлар давраси”.
16.05 “Яниша олада”.
16.35 1. “Кичкитоймиз-гижин-
тоймиз”.
2. “Туғилган кун”. Теленовелла.
12.05 XIV Осиё Ўйинлари
якунларига доир.
12.25 “Баркамал авлод орзузи”.
12.45 “КиноТеатр”.
13.05, 16.00 ТВ клип.
13.15 “Ўзбекteleфильм” тақдим
этди: “Хуршида”. Телевизион
бадий фильм. 4-кисм.
14.10 “Нунгас мени боғим”.
Бадий-публицистик курсатув.
14.30 “Ўзбекистон - Ватанин
маним”.
14.55 “Портретга чизилар”.
15.15 “Оламни асрар!”.
15.35 Кундузги сеанс: “Нодир
шах”. Бадий фильм.
16.55 1. “Табиат алифобоси”.
2. “Бешбармок”.
17.50 “Ривож”.
18.10 “Ўзбекистон: XXI аср
ёшлиари”.
18.30 “Яхши ният”. Телепероя.
19.05 “Софлом она - соглом
бала”.
19.30 “Ахборот” (рус тилида)
20.00 Оқшом эртаклари.
20.15 “Юзма - юз”.
20.30 “Ахборот”.
21.05 “Ўзбекистон - Ватанин
маним”.
21.30 “Ўзбекteleфильм” тақдим
этди: “Хуршида”. Телевизион
бадий фильм премьераси. 4-
кисм.
22.15 “Парламент вақти”.
22.35 “Спорт, спорт, спорт”.
22.50 “Мувозанат”.
23.15 “Ахборот - дайжест”.

«Ёшлар» телеканали

9.00 Давр.
9.15 “Янги авлод” студияси: Оқ
кабугар.
9.35 “Покахонтас”. 12-кисм.
10.00 Давр-интервью.
10.15 Мусикий лаҳзалар.
10.30 “Эсмэралда”. Телесериал.
10.45 Олов билан юзма-юз.
11.00 Жаҳон журғоғииси.
11.50 Илдиз ва ятроб.
12.10 “Жан Кристоф”.
13.00 Ёшлар овози.
13.20 Интерфутбол.
15.00 Кўна оҳанглар.
15.10 “Шахарликлар”. Бадий
фильм.
16.30 Программа передач.
16.35 “Янги авлод” студияси: Оқ
кабугар.
16.55 “Покахонтас”.
17.25 Таянч.
17.45 Фазал соғинчи.
18.05 Автопатрул.
18.25 Ёшлар овози.
18.45 Оқшом наволари.
18.55, 21.55 Иклим.
19.00 Давр.
19.40 Кўна оҳанглар.
19.50 Давр-интервью.
20.05 Дијор.
20.25 Мұхабbat қўшиқлари.
20.50 “Эсмэралда”. Телесериал.
21.25 Ватан ҳақида қўшиғ.
21.30 Шахрисабз шахрининг
2700 йилилигига “Соҳибкорон
ватани”. Видеофильм премье-
раси. 1-кисм.
21.50 Олтин мерос.
22.00 Давр.
22.45 “Мұхабbat қўхаси”.
23.10 “Ёшлар” телеканалида
спорт: Нокаут.
23.35 Давр.
23.50 “Ҳакиқат чегараси”.

«Тошкент» телеканали

17.20 ТТВда сериал. “23,5
даражали бурчак остида”. 1-
серия.
17.45, 19.10, 22.00 “Экспресс”
тегезетаси.

18.05 Болажонлар экрани.
“Астерикснинг 12 жасорати”. 8-
серия.

18.30, 20.00, 21.10, 22.50
“Пойтҳат”. Ахборот дастури.

18.50 “Аёл - она, мураббий,
раҳбар” телеклуби.

19.30 “Мумтоз наволар”.
20.30 “АЗИЗИМ Изабелла”.

21.30 “Мушоҳада”.
22.20 “Туризм ҳақида”.

23.15 Кинонигоҳ. “Лужин
химояси”.

«Халқаро» телеканал

ЎзТВ - IV
Биринчи канал
7.30-9.00.
Туркия телевидениеси
17.15-17.45
17.50 “Вести”.
18.05 “Европыюс” янгиликлари.
Биринчи канал
18.20 Е.Петросяннинг кулгу
панорамаси.
17.50 “Вести”.
18.05 “Европыюс” янгиликлари.
Биринчи канал
18.20 Хуҗжатли детектив.
19.00 “Оиласири ришталар”.
Сериал.
20.00 “Рус рулеткаси”. Телеийин.
21.00 “Время”.
21.40 “Сўнгти қархамон-2”.
21.55 Кинематограф: “Ой нури”
агентлиги”. Бадий фильм.
23.30 “Юлдузлар фабрикаси”.
ЎзТВ-IV
24.00 “Ахборот” (рус тилида).
00.35 “Түннинг осуда бўлсин!”.

Чоршанба, 30

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 “Ассалом, Ўзбекистон!”
8.00 - 8.35 “Ахборот”.
8.35, 17.55 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шархи.
9.00 “Ўзбекteleфильм” намойиши:
“Гуллар юртинг” дурод-
налири”, “Серхли камон”.
9.20 “Симфоник мусика дунёси”.
9.40 “Кишишок жаҳуда ўйлар”.
10.00, 12.00, 14.00, 18.00
Янгиликлар.
10.05 “Мулк”.
10.20 “Мария, Мирабелла
Транзиорияда”. Бадий
фильм.
11.30 “Бу ажаб фасл”. Теле-
альманах.
12.05 “Париси бор уй”.
12.25 Болалар учун. “Фламинго”.
12.45 “КиноТеатр”.
13.05, 16.00 ТВ клип.
13.15 “Ўзбекteleфильм” тақдим
этди: “Хуршида”. Телевизион
бадий фильм. 1-кисм.
14.10 “Остосана тиллодан”.
14.30 “Солик ва биз”.
14.45 ТВ анонс.
14.50 “Кизлар давраси”.
16.05 “Яниша олада”.
16.35 1. “Кичкитоймиз-гижин-
тоймиз”.
2. “Туғилган кун”. Теленовелла.
12.05 XIV Осиё Ўйинлари
якунларига доир.
12.25 “Баркамал авлод орзузи”.
12.45 “КиноТеатр”.
13.05, 16.00 ТВ клип.
13.15 “Ўзбекteleфильм” тақдим
этди: “Хуршида”. Телевизион
бадий фильм. 2-кисм.
14.10 “Остосана тиллодан”.
14.30 “Солик ва биз”.
14.45 ТВ анонс.
14.50 “Кизлар давраси”.
16.05 “Яниша олада”.
16.35 1. “Кичкитоймиз-гижин-
тоймиз”.
2. “Туғилган кун”. Теленовелла.
12.05 XIV Осиё Ўйинлари
якунларига доир.
12.25 “Баркамал авлод орзузи”.
12.45 “КиноТеатр”.
13.05, 16.00 ТВ клип.
13.15 “Ўзбекteleфильм” тақдим
этди: “Хуршида”. Телевизион
бадий фильм. 3-кисм.
14.10 “Нунгас мени боғим”.
Бадий-публицистик курсатув.
14.30 “Ўзбекистон - Ватанин
маним”.
14.55 “Портретга чизилар”.
15.15 “Оламни асрар!”.
15.35 Кундузги сеанс: “Нодир
шах”. Бадий фильм.
16.00 “Эзмурдан озодиган”.
16.35 1. “Табиат алифобоси”.
2. “Бешбармок”.
17.00 “Ўзбекистон: XXI аср
ёшлиари”.
17.25 “Озода бўлса шархи”.
18.00 “Озода бўлса шархи”.
18.30 “Спорт, спорт, спорт”.
18.50 “Азмурдан озодиган”.
19.00 “Озода бўлса шархи”.
19.30 “Озода бўлса шархи”.
20.00 “Озода бўлса шархи”.
20.30 “Озода бўлса шархи”.
21.00 “Озода бўлса шархи”.
21.30 “Озода бўлса шархи”.
22.00 “Озода бўлса шархи”.
22.30 “Озода бўлса шархи”.
23.00 “Озода бўлса шархи”.
23.30 “Озода бўлса шархи”.
24.00 “Озода бўлса шархи”.

Пайшанба, 31

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 “Ассалом, Ўзбекистон!”
8.00 - 8.35 “Ахборот”.
8.35 ТВ маркет.
8.40 Газеталар шархи.
9.00 1. “Кичкитоймиз-
гижин-тоймиз”.
2. “Туғилган кун”. Теленовелла.
10.00, 12.00, 14.00, 18.00
Янгиликлар.
10.05 “Николар”. Бадий
фильм.
11.30 “Ўзбекистон: XXI аср
ёшлиари”.
12.05 “Чечча”. Ахборот
худојот. 1. “Олтин бешик”.
12.45 “Спорт, спорт, спорт”.
12.50 “Театр ва мусика”.
13.15 “Ўзбекteleфильм” тақдим
этди: “Хуршида”. Телевизион
бадий фильм. 4-кисм.
14.10 “Нунгас мени боғим”.
Бадий-публицистик курсатув.
14.30 “Ўзбекистон - Ватанин
маним”.
14.55 “Портретга чизилар”.
15.15 “Оламни асрар!”.
15.35 Кундузги сеанс:

Умумий ўрта таълим мактаблари ўкувчилари ўртасида ўтказилётган "Умид ниҳоллари" спорт мусобақалари таълим тизимишинг миллий моделида олдимишга кўйилган вазифа – баркамол, соғом авлодни тарбиялаш ҳамда келажақда ана шу янги авлод кучи билан тараққиётга эришиш йўлида хизмат қўлмокда. Мазкур спорт мусобақалари Халқ таълими вазирлиги тизимишага ўқув муассасаларида оммавий спорт ишларни замон талаблари даражасида такомиллаштириши, ўкувчилари спорт машгулотларига узлуксиз жалб қилинши таъминлаш, жамоа бўлиб ҳаракат қилиш, галабага интилиши ва унга эришишга бўлган иштиёқни янада ривожлантиришига қаратилган.

НАВБАТДАГИ МУСОБАҚАЛАРГА ТАЙЁРГАРЛАН

Шу маънода юртимизнинг олтин водийси бўлмиш Фарғонада тантанали якунланган "Умид ниҳоллари – 2002" спорт мусобақаларининг ҳаяжонга тўйик онлари барчанинг хотирасига муҳрланиб қолди.

Мамлакатимиз ўкувчиларининг мазкур соҳадаги имкониятлари чексиз эканлигини намойиш этган бу мусобақа Ватанимизда ўсиб келаётган ёш авлод ўртасида спорти ҳар томонлама ривожлантириша эътиборни янада кучайтириш лозимлигини кўрсатди. Юкоридагиларга кўра, "Умид ниҳоллари" мусобақаларини анъанавий тарзда ҳар йили ўтказиб бориш мақсадга мувофиқ деб топилди.

Фарғонадаги мусобақаларнинг тажрибаларию натижасини хисобга олган ҳолда, куни кече Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ҳамда Давлат жисмоний тарбия ва спорт кўмитаси умумий ўрта таълим мактаб ўкувчилари ўртасида "Умид ниҳоллари-2003" спорт мусобақаларининг I-II босқичларини ўтказиш, голибларнинг тантанали тақдирланишини ташкил этиш тўғрисида кўйма буйруқ қабул қилиди. Унда умумий ўрта таълим мактаб ўкувчилари ўртасида "Умид ниҳоллари" спорт мусобақалари I-II босқичларини жойларда Низом асосида, оммавий-ташкилик равишда ўтказиш ва энг муҳими, мазкур спорт мусобақалари нуфузини ортириш максадида голиб ўкувчи-ёшлар рағбатлантиришишининг юкори

ки босқичларига ўкувчиларни тайёрлашда масъул бўлган мутасадди ходимлар мусобақаларнинг юкори савияда ўтиши учун тайёргарлик ишларини қизитиб юбордилар. Шу кунлардан барча мактаб ва туманларда мусобақаларнинг биринчи босқичи бошлангунга қадар зарур спорт иншоотлари, майдонлари, анжомларни тахт килиб кўшишга киришиди. Мусобақа иштирокчилари ўйинларнинг тантанали очилиш маросимида фаол иштирок этишлари учун спорт формаси, эмблема ҳамда зарур асбоб-анжомлар билан келишлари ташкиллаштирилмоқда.

"Умид ниҳоллари" спорт мусобақаларининг 1-4-синф ўкувчилари ўртасидаги туман финал босқичи Жиззах ва Хоразм вилоятларида 24 октябрь – 13 ноябрь кунлари, Коракалпогистон Республикаси, Андикон, Бухоро, Навоий, Наманган, Самарқанд, Сурхондарё, Сирдарё, Фарғона ва Тошкент вилоятларида 4-10 ноября кунлари, Кашикадарё вилояти ва Тошкент шаҳрида 2-11 ноября кунлари ўтказиб ўтади.

"Умид ниҳоллари – 2003" мусобақалари навбатдаги жаҳон олимпиадаси олдидан Ўзбекистон ёшлиғини спорти соҳасида нималарни қодир эканини намойиш қилувчи ўзига хос бир қўрикка айланив кетиши, шубҳасиз.

**Жаҳонгир МУСАЕВ,
Халқ таълими вазирлиги
матбуот сектори раҳбари**

Мана, ёзинг иссиқ кунлари ҳам ортда қолиб, кузнинг салқин кунлари кириб келди. Ям-яшил ўтлар күриб, дарахтлар барглари сарғайбутун заминни хазонрезги коплади. Йўл атрофларида, махалла-кўйда ушбу ҳаёнларнинг ўюмларини ва уларнинг ёндирилиб, чўғланганича тутаб ётганлигининг гувоҳи бўламиш. Локайдикла йўл кўйилаётган бундай хатти-ҳаракатнинг оқибатлари, албатта ижобий бўлмайди. Шу ўринда айтиш мумкини, ўтган 9 ой ичидаги биргина Миробод туманини 93 та ёнгин содир бўлди. Бу ёнгинлар оқибатида 863964 сўм миқдорида моддий зарар кўрилиб, 2 киши хаётдан куз юмди ва 4 киши турли хилдаги тан жароҳати олди. Том маънода фоҳеа деб аташга лойик бундай ҳолатлар ўз-ўзидан маълумки, аҳолининг беларвонлиги ва ёш болаларнинг қаровсиз қолдирилиши сабаби юз беради. Шунинг учун ҳам биз мутахассислар Сизларнинг эъти-

ОЛОВ КУРШОВИГА ҚАРШИ
борли бўлишларнингиз, дарахтлардан тўкилган хাজонларни йигишириб ва ёқмасдан ахлатоналарга ташлашингиз, ёш болаларга ишониб газ ва электр манбаларини ёқиб қолдиримаслик, хонадон ҳамда ишхоналарда ностандарт электр иситиш асбобларидан фойдаланмаслик ва шубҳасиз, ёнгин содир бўлганини кўрганингизда дарҳол телефон орқали (01 рақами) ўт чириувчиларни оғохлантиришингиз тарафдоримиз.

Зеро, ҳар биримиз уйимиздан саронжом-саришталик аримаслигини хоҳлаймиз. Оз бўлса-да, синчков ва ишларимизга вижданон ёндошадиган бўлсан, ўзимизга ҳам, ўзгалирга ҳам зиён етишига имкон колмайди. Аксинча, тўғри бажарилиши лозим бўлган хатти-ҳаракатларимизни "Фойдали" томонга буриб, манфаат топмоқчи бўлсан, ундан ҳам моддий, ҳам маънавий зарар "топамиз". Хуллас, биз инсонлар оловдан оқилона фойдаланлигига узини ҳеч қачон куршовига ололмасин.

**М.ЖЎРАЕВ,
Миробод ТИИБ ёҲБ**

катта инспектори, ички хизмат капитани

"Умид ниҳоллари – 2003" мусобақалари нафбатдаги жаҳон олимпиадаси олдидан Ўзбекистон ёшлиғини спорти соҳасида нималари қодир эканини намойиш қилувчи ўзига ўзига айланив кетиши, шубҳасиз.

"Barkamol avlod–2003" musobaqalari taraddudi

БАСКЕТБОЛЧИЛАРНИНГ ШАШТИ БАЛАНА

Баскетбол – спортнинг жаҳонда кенг оммалашган ва foят қизиқарли тури. Шунинг учун ҳам республикамизда ўтказиладиган барча спартакиада ва кўп турдаги ўйинлар дастуридан, албатта, баскетбол ҳам ўрин олади. "Баркамол авlod" ўйинлари ҳам бундан мустансо эмас. 2003 йили Андикон вилоятида ўтказиладиган мазкур ўйинларнинг финал босқичида республикамиз ўрта махсус таълим мусассаларида илим олаётган талабалардан тузилган энг кучли қизлар ва йигитлар жамоалари голиблик учун куч синашадилар.

Мусобақаларда вилоят шарофини ҳимоя қиладиган ёш баскетболчилар деярли маълум бўлди. Улар Андикон шаҳрида алоқа коллежида кунига икки маҳал астойдил машқ кимлоқдадар. Зал, баскетбол майдони талабларга тўла жавоб беради. Уларга мураббийлар раҳбарлик килаётir.

Баскетбол ўйича вилоят кат-

ШАҲАР БИРИНЧИЛИГИ

Самарқанд шаҳар ҳалқ таълими булимига қарашли 2-сон болалар ва ўсмирлар спорти мактабининг кураш саройида 1987 йилда ва ундан кичик ёнда туғилган ўсмирлар тарбияни таълимни ташкил этишлари учун спорт формаси, эмблема ҳамда зарур асбоб-анжомлар билан келишлари ташкиллаштирилмоқда.

Ушбу мусобақада Каттақўғон шаҳри, Булунгур тумани ва Самарқанд шаҳридаги 1-сон республика олимпия ўринбосарларидан, спорти мактабларидан ташриф буюрган 120 нафар ёш полвонлар голиблик учун гиламга чиқдилар.

Қизиқарли кечган курашлардан сунг мусобақада ўз вазн тоифаларида ёш курашчилар – Дилшод Зубайдуллаев, Камол Жумаев, Жасур Аббосов, Улугбек Мирзаев, Акмал Шодиев ва бошқалар голиблик учун гиламга чиқдилар.

Мусобақада энг яхши курашчи деб Шуҳрат Ҳамроев, энг ёш чемпион деб Дилшод Зубайдул-

лаев топилиб, улар махсус соврин билан тақдирланилар.

Мусобақа якунидаги голиблик ва совриндор курашчиларга Самарқанд шаҳар ҳокимлиги жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси томонидан таъсис этилган қўмитабоҳо эслалик совгалири ва мақтov ёрликлари берилди.

ЎСМИРЛAR БЕЛЛАШУВИ

Самарқанд вилояти жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси қошидаги олий маҳоратли спорти мактаби спорти саройида Самарқанд кунига багишлаб спорт мактаби очиқ биринчилиги учун дзю-до кураши бўйича ўсмирлар тарбияни таълимни ташкил этишларида мусобақа бўлиб ўтди.

Қизиқарли ва шиддатли кечган курашлардан сунг мусобақада ўз вазн тоифаларида Шерзод Жалилов, Илҳом Раупов, Арсен Бабаян ва бошқалар голиблик учун гиламга чиқдилар.

М.АХМЕДОВ,
Ўзбекистонда хизмат
курсатган спортуустози

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ РАҲБАРЛАРИГА

Мактабгача таълим муассасалари раҳбар ҳодимларининг малақасини ошириш ва қайта тайёрлаш Республика ўкув–методика марказида 2002 йилнинг ноябрь ойида кўйидаги тоифалар бўйича курслар режалаштирилган:

- Мактабгача таълим муассасаси мудиралари; 01.11.2002й.–28.11.2002 й.
- Мактабгача таълим муассасаси услубчилари; 01.11.2002й.–28.11.2002 й.
- Мактабгача таълим муассасаси мусиқа раҳбарлари; 01.11.2002й.–28.11.2002 й.
- Халқ таълими бўлими услубчилари; 04.11.2002й.–23.11.2002 й.

Курс давомида тингловчиларга таникли педагоглар ДТС ўкув дастури ва дарслклари муаллифлари, олимлар, санъаткорлар, матбуот ҳодимлари, Ўзбекистон ҳалқ шоирлари билан

урчашувлар ҳамда "Темурийлар тарихи" Давлат музейи, "Шаҳидлар хотирираси" ёдгорлик мажмуми ва бошқа зиёратоҳларга экскурсиялар уюштирилади.

Тингловчилар учун марказ тасаррufидаги кутибхона, қироатхона, бепул ёткозхона ҳамда "Аёллар маслаҳатхонаси" ва болалар хонаси (3-7 ўшгача) хизматда бўлади. Суткали ва йўл ҳаражатлари марказ ҳисобидан тўланади.

Эслатма: 1. Ўқишига юбориладиган тингловчилар сафар гувоҳномасида кўрсатилган муддат (3 кун) ичida этиб келишлари шарт.

2. Ўз муддатида келмаган ва тоифага мос бўлмаган тингловчиларга сафар ҳаражатлари тўланмайди.

Манзилимиз: Тошкент -95

Талабалар шаҳарчаси Сайдов кўчаси, 6-уй.

**Транспортлар: Жанубий темирийул вокзалидан 8-троллейбус.
"Талабалар шаҳарчаси"**

Ma'rifat

ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон
Ҳалқ таълими вазирлиги,
Ўзбекистон
Олий ва ўрта махсус
таълим вазирлиги, Таълим
ва фан ҳодимлари касаба
уюшмаси Марказий
Қўмитаси.

Бош мұхаррир:

Халим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати:
Йўлдоши АҲМЕДОВ, Жу-
маназар БЕКНАЗАРОВ,
Икром БЎРИБОЕВ (бош
муҳаррир ўринбосари), Шу-
кур ЖОНБОЕВ, Фаҳрид-
дин КАРИМОВ (масъуль
котиб), Курбонбой МАТ-
КУРБОНОВ, Усмонали
МУСАЕВ, Абдусамат РА-
ХИМОВ (бош муҳаррир
ўринбосари), Ҳулкар ТЎЙ-
МАНОВА, Нурлан УС-
МОНОВ, Саъдулла ҲАҚИ-
МОВ, Ўткир ҲОШИМОВ

Газета Ўзбекистон
Республикаси Давлат
Матбуот
Қўмитасида
№ 20 рақам билан 12 июнь
1998 йил рўйхатта олинган.

ИНДЕКС: 149, 150. Г-929.
Тиражи 23331 Г. 1 2 3 4 5 6
Ҳажми 4 босма табоб.
Офсет усулида босилган,
қоғоз бичими А-3

Навбатчи муҳаррир:
Курбонбой МАТҚУРБОНОВ.

Навбатчи:
Баҳодир ЖОВЛИЕВ.

«Маърифат»дан
материалларни кўчириб
босиш таҳририят
руҳсати билан амалга
оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент,
Матбуотчилар кўчаси, 32.

E-mail: marifat@ars-inform.uz

SINGAPORE SAMARKAND

DAIRY CLASSIC

**“Singapore-Samarkand”
хорижий корхонаси
хусусий тадбиркорлар ва тижорат
фаолияти билан шуғулланувчи
юридик шахсларни, расмий дилерларни
юқори сифатли музқаймоқ етказиб
бериш юзасидан ҳамкорликка
таклиф этади.**

**Бизнинг музқаймоқларимиз 2001 йилда
Марказий Осиё давлатларида ўз юқори
сифати билан эътироф этилган!**

**Мурожаат учун телефонлар:
Тошкентда: 79-87-46, 79-87-22
Самарқандда: 31-14-69, факс: 31-23-94**